

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

Taped Exercises

in

Grammatical Structures

Volume III

Units 11-17

Instructor Edition

January 1975

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

REPRINTED JANUARY 1978

PREFACE

This is the 3rd volume of the Bulgarian Basic Course, Taped Exercises. The Taped Exercises were developed as part of the overall development specification for DLI Work Unit 0114, Revision of Taped Exercises in 20 Languages. The objective of the work unit is to improve DLI Audio software and to incorporate into DLI courses recent advances in language teaching/learning techniques. The materials are intended to supplement or replace existing tape materials in each of the 20 basic courses encompassed by this work unit. Special emphasis is given to creative activities, realistic situations and authentic speech variations. The inclusion of a self-evaluative instrument for each instructional unit represents a new approach to DLI instructional learning methods. The materials can be used for self-study purposes outside of the class or in a language lab under the guidance of an instructor. They provide the student with additional exercises of materials which were previously introduced in class; as remedial or refresher exercises they can be used whenever extra practice is appropriate.

These materials embody an analysis of the Bulgarian Basic Course with particular emphasis directed to those aspects of the Bulgarian language which experience has demonstrated English-speaking students may have difficulty mastering. The exercises consist of three student workbooks, three instructor volumes, and 17 tapes. The workbooks contain objectives, instructions for the taped portion and written exercises for each unit, and self-evaluative tests to measure student achievement.

TABLE OF CONTENTS

<u>ITEM</u>	<u>PAGE</u>
ACKNOWLEDGEMENT	ii
PREFACE	iii
Unit 11	1
a.) the forms of the Bulgarian cardinal numerals (едно́, две, три ... де́сет хи́ляди)	
b.) the forms of the Bulgarian ordinal numerals първи́, втори́, трети́ ... де́десет и девети́)	
Unit 12	25
Simple Past Tense (Past Perfect Tense)	
Unit 13	51
Past Imperfect Tense	
Unit 14	78
Aspect of the Verb	
Unit 15	107
Long and Short Forms of the Personal Pronouns in Accusative and Dative Cases	
Unit 16	127
Past Indefinite Tense	

TABLE OF CONTENTS

<u>ITEM</u>	<u>PAGE</u>
Unit 17	149
a.) the words -- кой, никой, кого, никого, някой, нещо нищо, колко, няколко, николко, чий.	
b.) the modal verbs -- <u>мога</u> (can), <u>трябва</u> (must), <u>искам</u> (want).	

UNIT 11

OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences orally and in writing using:

- a.) the forms of the Bulgarian cardinal numbers
(едно́, две, три десет хи́ляди)
- b.) the forms of the Bulgarian ordinal numbers
(първи, втори, трети десети)

This unit is based on the vocabulary from lessons 1-9 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Step 1.

Listen to the following numbers and repeat them after the speaker while looking at the graphic representation of both forms - the number itself and its name. Pay attention to the position of stress.

0.	ну́ла	_____
1.	еди́н, една́, едно́	_____
2.	два́, две	_____
3.	три	_____
4.	че́тири	_____
5.	пет	_____
6.	шест	_____
7.	се́дем	_____
8.	о́сем	_____
9.	де́вет	_____
10.	де́сет	_____

Notes

As you have noticed there are three forms for the cardinal number ONE (1); one for each gender. Examples: ЕДИН МОЛИВ, ЕДНА КНИГА, ЕДНО ПИСМО. The neuter form ЕДНО is used in general counting (without a noun to follow).

The number TWO (2) has two forms: ДВА for masculine and ДВЕ for feminine and neuter. Here again the neuter form ДВЕ is used for general counting (without nouns).

The numbers from THREE to TEN have one form for all genders.

You will note that the final consonant т in шест (6) is usually omitted in the spoken language.

Step 2.

Exercise 1.

In this exercise you will hear a number of sentences containing cardinal numbers. Write down the numerals in your workbook using Arabic numbers (1, 2, 3, ... etc.) After you finish the exercise, check your answers with the key provided at the end of the unit.

Let us begin!

1. (Това са две маси.) _____
2. (Аз имам пет молива.) _____
3. (На масата има три писма.) _____
4. (Г-жа Христова има една шапка.) _____
5. (В стаята има осем маси.) _____

6. (Ли́дия но́си де́сет кру́ши.)
7. (Фре́д ще ку́пи че́тири кни́ги.)
8. (Учи́лището по́чва в се́дем часа́.)
9. (Ки́ното свър́шва в ше́ст часа́.)
10. (Ще ве́чера́ме в де́вет часа́.)

Exercise 2.

Now let us do some adding. The expression for addition is ПЛЮС or И. Also remember the two expressions: ПРА́ВИ (makes) and Е РА́ВНО НА (equals). For example:

две плюс две пра́ви че́тири (2 + 2 = 4)

or

две и две пра́ви че́тири (2 + 2 = 4)

After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Ready? Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. 3 + 3 =
R. - - - - -
C. 3 + 3 = 6
Rpt. - - - - -

2. S. 5 + 5 =
R. - - - - -
C. 5 + 5 = 10
Rpt. - - - - -

3. S. $4 + 4 =$

R. - - - - -

C. $4 + 4 = 8$

Rpt. - - - - -

4. S. $2 + 3 =$

R. - - - - -

C. $2 + 3 = 5$

Rpt. - - - - -

5. S. $3 + 4 =$

R. - - - - -

C. $3 + 4 = 7$

Rpt. - - - - -

6. S. $4 + 5 =$

R. - - - - -

C. $4 + 5 = 9$

Rpt. - - - - -

7. S. $2 + 1 =$

R. - - - - -

C. $2 + 1 = 3$

Rpt. - - - - -

8. S. $5 + 2 =$

R. -----

C. $5 + 2 = 7$

Rpt. -----

9. S. $8 + 2 =$

R. -----

C. $8 + 2 = 10$

Rpt. -----

Exercise 3.

Now let us do some division. Remember the phrase делено на (divided by). The division sign in Bulgarian is the colon (:). For example:

$$4 : 2 = 2$$

Чѐтири делѐно на две прѐви (е рѐвно на) две.

After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Ready? Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. $6 : 3 =$

R. - - - - -

C. $6 : 3 = 2$

Rpt. - - - - -

2. S. $10 : 5 =$

R. - - - - -

C. $10 : 5 = 2$

Rpt. - - - - -

3. S. $8 : 2 =$

R. - - - - -

C. $8 : 2 = 4$

Rpt. - - - - -

4. S. $8 : 4 =$

R. - - - - -

C. $8 : 4 = 2$

Rpt. - - - - -

5. S. $10 : 2 =$

R. - - - - -

C. $10 : 2 = 5$

Rpt. - - - - -

Exercise 4.

Now let us multiply some numbers. Remember the expression по
(by). For example:

$$1 \times 1 = 1$$

едно́ по́ едно́ пра́ви (е ра́вно на) едно́.

After a pause for your response a confirmation will be given to
you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Ready? Let us start!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. $2 \times 2 =$

R. - - - - -

C. $2 \times 2 = 4$

Rpt. - - - - -

2. S. $3 \times 3 =$

R. - - - - -

C. $3 \times 3 = 9$

Rpt. - - - - -

3. S. $4 \times 2 =$

R. - - - - -

C. $4 \times 2 = 8$

Rpt. - - - - -

4. S. $2 \times 3 =$

R. - - - - -

C. $2 \times 3 = 6$

Rpt. - - - - -

5. S. $2 \times 4 =$

R. - - - - -

C. $2 \times 4 = 8$

Rpt. - - - - -

6. S. $2 \times 5 =$

R. - - - - -

C. $2 \times 5 = 10$

Rpt. - - - - -

7. S. $3 \times 2 =$

R. - - - - -

C. $3 \times 2 = 6$

Rpt. - - - - -

Step 3.

Now let us learn the names of the Bulgarian cardinal numbers from 11 to 20.

Listen to the following numbers and repeat them after the speaker while looking at their written form in your workbook. Pay attention to the stress pattern.

Let us begin!

1.	11	--	еди́найсѐт	_____	or	еди́надѐсет	_____
2.	12	--	двана́йсѐт	_____	or	двана́дѐсет	_____
3.	13	--	три́найсѐт	_____	or	три́надѐсет	_____
4.	14	--	чети́ринайсѐт	_____	or	чети́ринадѐсет	_____
5.	15	--	петна́йсѐт	_____	or	петна́дѐсет	_____
6.	16	--	шестна́йсѐт	_____	or	шестна́дѐсет	_____
7.	17	--	седемна́йсѐт	_____	or	седемна́дѐсет	_____
8.	18	--	осемна́йсѐт	_____	or	осемна́дѐсет	_____
9.	19	--	деветна́йсѐт	_____	or	деветна́дѐсет	_____
10.	20	--	два́йсѐт	_____	or	два́дѐсет	_____

Notes

As you can see there are two ways of saying these numbers: one with -йсѐт and the other with the regular full form -дѐсет. The particle -на connects the two parts of these compound numbers. In the spoken language, the forms with -йсѐт are preferred. Also in speech the final sound т is dropped. The stress always falls on -на́!

Exercise 1.

Now you will hear several sentences containing the cardinal numbers from 11 to 20. Write down these numbers in your workbook using Arabic numerals. After you finish, check your work with the key provided at the end of this unit.

Let us start!

1. (Ние има́ме двана́йсет кни́ги.) _____
2. (В ста́ята има́ шестна́йсет мо́лива.) _____
3. (На ма́сата има́ два́йсет мо́лива.) _____
4. (Часът е едина́йсет.) _____
5. (Биле́тите стру́ват осемна́йсет ле́ва.) _____
6. (Аз има́м четирина́йсет ле́ва.) _____
7. (Петна́йсет студента́ оти́ват на вече́ря.) _____
8. (Ма́рия но́си деветна́йсет я́бълки.) _____
9. (Фред пу́ши два́йсет цига́ри на ден.) _____
10. (Аз има́м едина́йсет ле́ва.) _____

Exercise 2.

Now let us practice more addition, multiplication and division with the cardinal numbers we have been using so far. First you will hear a stimulus. For example:

$$8 + 8 =$$

You should provide the answer in a complete sentence. For example:

$$8 + 8 = 16$$

After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake. Your active participation is very important in achieving the objectives of this exercise.

Ready? Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. $10 + 4 =$

R. - - - - -

C. $10 + 4 = 14$

Rpt. - - - - -

2. S. $9 + 9 =$

R. - - - - -

C. $9 + 9 = 18$

Rpt. - - - - -

3. S. $16 : 2 =$

R. - - - - -

C. $16 : 2 = 8$

Rpt. - - - - -

4. S. $3 \times 5 =$

R. - - - - -

C. $3 \times 5 = 15$

Rpt. - - - - -

5. S. $20 : 5 =$

R. - - - - -

C. $20 : 5 = 4$

Rpt. - - - - -

6. S. $4 \times 5 =$

R. - - - - -

C. $4 \times 5 = 20$

Rpt. - - - - -

7. S. $2 \times 7 =$

R. - - - - -

C. $2 \times 7 = 14$

Rpt. - - - - -

Stop the tape and read the notes on the following page.

Step 4.

Now let us practice the names of some more Bulgarian cardinal numbers. Listen and repeat the following numbers after the speaker while looking at their written form in your workbook.

Here we go!

1.	30	трийсет or тридесет	(_____)
2.	40	четирийсет or четиридесет	(_____)
3.	50	петдесет	(_____)
4.	60	шейсет or шестдесет	(_____)
5.	70	седемдесет	(_____)
6.	80	осемдесет	(_____)
7.	90	деветдесет	(_____)
8.	100	сто	(_____)
9.	200	двесте or двеста	(_____)
10.	300	триста	(_____)
11.	400	четиристотин	(_____)
12.	500	петстотин	(_____)
13.	600	шестстотин	(_____)
14.	700	седемстотин	(_____)
15.	800	осемстотин	(_____)
16.	900	деветстотин	(_____)
17.	1000	хиляда	(_____)
18.	2000	две хиляди	(_____)
19.	3000	три хиляди	(_____)

Now stop the tape and read the notes on the following page!

Notes

The numbers between 20 and 30, 30 and 40, and so on, are constructed by addition. For example:

21 = два́йсет и едно́

22 = два́йсет и две

23 = два́йсет и три,

The numbers between 100 and 200, 200 and 300, and so on, are formed in the same fashion. For example:

121 = сто два́йсет и едно́

573 = пѐтстотин седемдесѐт и три

1368 = хиля́да три́ста шестдесѐт и о́сем,

The conjunction и always stands before the last number. The thousands are formed in the following manner:

хиля́да (1,000)

две хи́ляди (2,000)

три хи́ляди (3,000)

че́тири хи́ляди (4,000)

пет хи́ляди (5,000)

шест хи́ляди (6,000)

се́дем хи́ляди (7,000)

о́сем хи́ляди (8,000)

де́вет хи́ляди (9,000)

де́сет хи́ляди (10,000)

The question used to ask about the cardinal numbers is ко́лко?
(how many, how much).

Start the tape and take Self-evaluative Test No. 1.

Self-evaluative Test No. 1

This test is to check your listening comprehension and recognition. You will hear single and multiple numbers. Write down these numbers using Arabic digits (1, 2, 3 ...). After the test, check your work with the key provided at the end of this unit. Ninety percent accuracy is the accepted level of performance. Good luck!

1. (8) _____
2. (21) _____
3. (46) _____
4. (334) _____
5. (27) _____
6. (400) _____
7. (14) _____
8. (76) _____
9. (52) _____
10. (98) _____

Step 1.

Now let us practice the names of the Bulgarian ordinal numbers (first, second, third ...). Listen to the following ordinal numbers and repeat them after the speaker while looking at their written form in your workbook.

Let us begin!

1.	първи	_____	()	_____
2.	втори	_____	()	_____
3.	трети	_____	()	_____
4.	четвърти	_____	()	_____
5.	пети	_____	()	_____
6.	шести	_____	()	_____
7.	седми	_____	()	_____
8.	осми	_____	()	_____
9.	девети	_____	()	_____
10.	десети	_____	()	_____

Notes

Bulgarian ordinal numbers behave as adjectives. They have three forms, one for each gender and they take an article.

Self-evaluative Test No.2

Now you will hear several sentences containing ordinal numbers
Write these numbers in the space provided using Arabic numbers and English
abbreviations. For example:

Първият студент е Фред. 1st

When you finish the exercise check your work with the key provided
at the end of this unit.

Let us begin!

1. Аз пуша четвърта цигара _____
2. Третата студентка е Мария. _____
3. Шестият час свършва в четири часа. _____
4. Те са в десетата стая. _____
5. Първият филм е хубав. _____
6. Петият час почва сега. _____
7. Купих билети на девети ред. _____
8. Те са в седмата стая. _____
9. Иван пише осмото писмо. _____
10. Втората книга е червена. _____

Now check your work with the key provided at the end of this unit.

If you have made more than two mistakes you should repeat part 2 of this
unit.

Key to Exercise 1, Step 2.

1. 2
2. 5
3. 3
4. 1
5. 8
6. 10
7. 4
8. 7
9. 6
10. 9

Key to Exercise 1, Step 3.

1. 12
2. 17
3. 20
4. 11
5. 18
6. 14
7. 15
8. 19
9. 20
10. 13

Key to Self-evaluative Test, No. 1

1. 8
2. 21
3. 46
4. 334
5. 27
6. 400
7. 14
8. 76
9. 52
10. 98

Key to Self-evaluative Test No. 2

1. 4-th
2. 3-rd
3. 6-th
4. 10-th
5. 1-st
6. 5-th
7. 9-th
8. 7-th
9. 8-th
10. 2-nd

UNIT 12

OBJECTIVES

Upon completion of this unit, the student will be able to understand and construct affirmative, negative and interrogative sentences orally and in writing using the 1st, 2nd, and 3rd person singular and plural forms of the simple past tense (also called the past perfect tense) in Bulgarian.

This unit is based on vocabulary from lessons 1-10 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Step 1.

Listen to the following dialogue and pay particular attention to the form and function of the simple past tense.

Иван: Пётко, какво прави вчѐра?

Петко: Вчѐра аз чѐтох книга.

И. Писа ли писмо на Фред?

П. Не, не писах. Нямах време. А ти?

И. И аз не писах. Имах гости на вечеря.

П. Кои бяха гостите?

И. Мария, Стефан и г-жа Добрева.

П. Какво правихте след вечерята?

И. Играхме на карти, пушихме цигари и пихме вино.

П. А танцувахте ли?

И. Да, г-жа Добрева свири на пиано, а ние танцувахме.

П. Прекарахте ли хубаво?

И. О, да! Ние прекарахме много хубаво.

Now stop the tape and read the notes on the following page.

Constructive suggestions for the refinement of both form and substance of these materials are solicited from all interested persons.

All inquiries concerning these materials should be addressed to the Commandant, Defense Language Institute, Foreign Language Center, ATTN: ATFL-DT-N, Presidio of Monterey, CA 93940

PREFACE

This is the 2nd volume of the Bulgarian Basic Course, Taped Exercises. The Taped Exercises were developed as part of the overall development specification for DLI Work Unit 0114, Revision of Taped Exercises in 20 Languages. The objective of the work unit is to improve DLI Audio software and to incorporate into DLI courses recent advances in language teaching/learning techniques. The materials are intended to supplement or replace existing tape materials in each of the 20 basic courses encompassed by this work unit. Special emphasis is given to creative activities, realistic situations and authentic speech variations. The inclusion of a self-evaluative instrument for each instructional unit represents a new approach to DLI instructional learning methods. The materials can be used for self-study purposes outside of the class or in a language lab under the guidance of an instructor. They provide the student with additional exercises of materials which were previously introduced in class; as remedial or refresher exercises they can be used whenever extra practice is appropriate.

These materials embody an analysis of the Bulgarian Basic Course with particular emphasis directed to those aspects of the Bulgarian language which experience has demonstrated English-speaking students may have difficulty mastering. The exercises consist of three student workbooks, three instructor volumes, and 17 tapes. The workbooks contain objectives, instructions for the taped portion and written exercises for each unit, and self-evaluative tests to measure student achievement.

ACKNOWLEDGEMENT

The Bulgarian Basic Course, Taped Exercises, Volumes I, II and III were developed by Mr. Simeon Todorov.

The exercises were developed under DLI Work Unit O114, Revision of Audio Materials in 20 Languages. The Project Officer for this work unit is Dr. Stefan Kaminski, of the DLI Systems Development Agency.

Mr. Karl P. Meng reviewed and proof-read the manuscripts. Mr. V. Selivanovsky prepared the illustrations.

A note of appreciation is due to Mr. Alex Alexander, Chairman, Bulgarian Department, for his enthusiastic support and practical suggestions and to Mr. Dieter Pankow for his valuable professional contributions in correcting the field test edition of this material.

Special appreciation is due to the secretarial staff of SDA, particularly Mrs. Barbara Kopec, Mrs. Irene Ndreu and Mr. George Kadiev, who carried the burden of typing the volumes through the various stages of development.

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

Taped Exercises
in
Grammatical Structures

Volume II

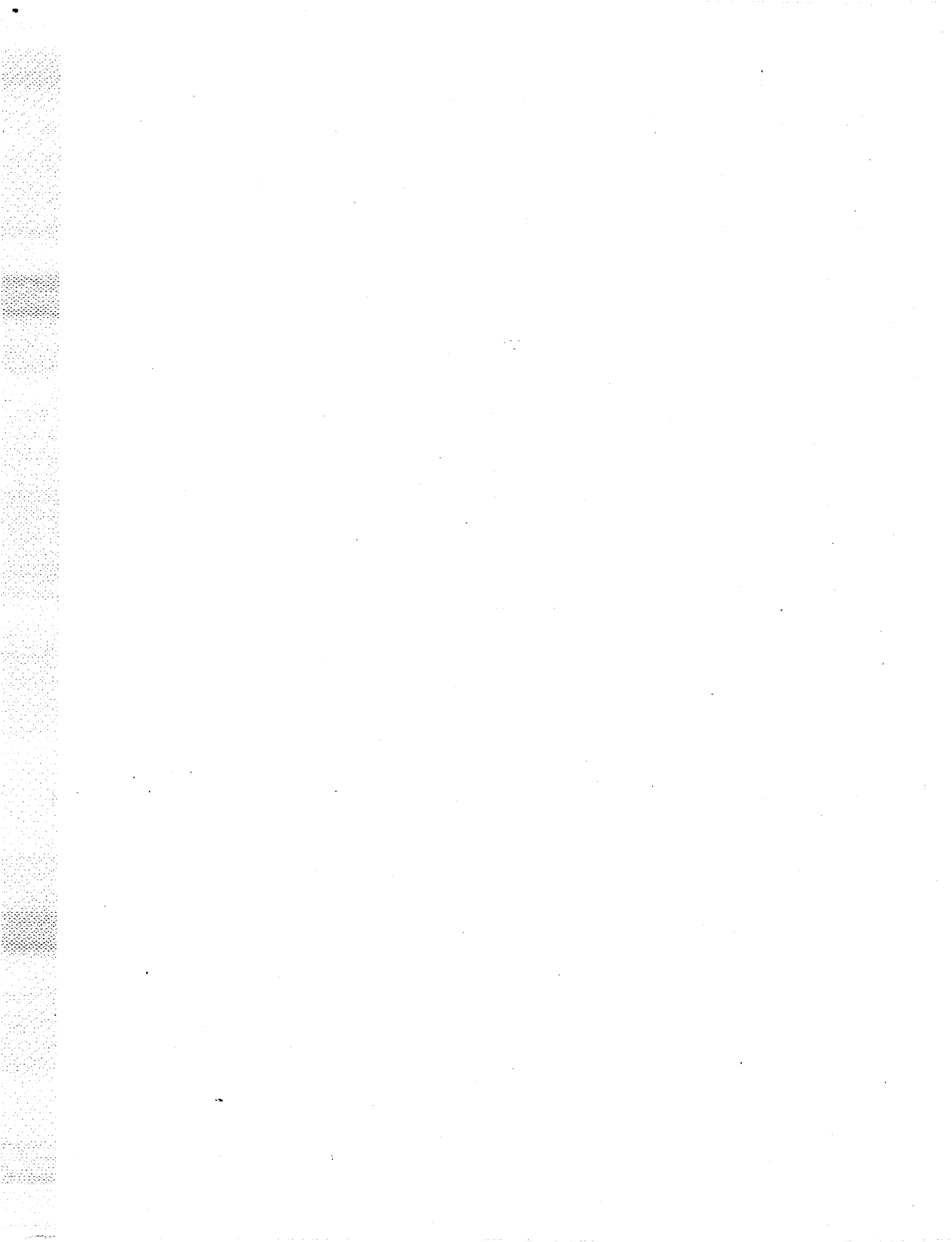
Units 4-10

Instructor Edition

January 1975

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

REPRINTED JANUARY 1978

Key to self-evaluative Test No. 2

1. Аз отивам в клуба.
2. Фред ходи на училище всеки ден.
3. Войниците отидоха на дълъг поход.
4. Учителят се връща в училището.
5. Студентите се върнаха в къщи късно.
6. Ние влязохме в гората рано сутринта.
7. Влакът тръгва в 2 часа.
8. Те излязоха от къщата.
9. Моят другар ще дойде в къщи утре.

Key to self-evaluative Test No. 1

1. и́ска
2. тря́бва
3. мо́гат
4. мо́же
5. и́скате
6. мо́же
7. и́скам
8. тря́бва
9. тря́бва
10. и́скаш
11. мо́жем
12. и́скат
13. тря́бва
14. мо́гат
15. Тря́бва
16. и́ска
17. мо́же
18. и́ска
19. тря́бва
20. и́скаме

Self-evaluative Test No. 2

Translate the following sentences into Bulgarian:

1. I am going to the club.
2. Fred goes to school every day.
3. The soldiers went on long march.
4. The teacher is returning to the school.
5. The students came home late.
6. We entered the forest early in the morning.
7. The train leaves at 2 o'clock.
8. They came out of the house.
9. My friend is coming home tomorrow.

Now check your work with the key provided at the end of this unit.

If you have more than two mistakes repeat part 2.

4. S. Ти тръгваш за училище.

R. - - - - -

C. За къде тръгваш ти?

Rpt. - - - - -

5. S. Иван излиза от казармата.

R. - - - - -

C. Откъде излиза Иван?

Rpt. - - - - -

6. S. Сержантът влиза в банката.

R. - - - - -

C. Къде влиза сержантът?

Rpt. - - - - -

7. S. Вие се връщате от театър.

R. - - - - -

C. Откъде се връщате вие?

Rpt. - - - - -

Now take Self-evaluative Test No. 2 in your workbook!

Step 2

Now you will hear a number of sentences. Ask a question referring to the verbal action in the stimulus sentence utilizing the correct interrogative prepositional phrase.

For example:

S. Аз и́двам от ки́ното. Ива́н оти́ва на кино́.

R. Откъде́ и́двам аз? Къде́ оти́ва Ива́н?

After a pause for your oral response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt.= Repetition)

1. S. Ние оти́ваме в рестора́нта.

R. - - - - -

C. Къде́ оти́ваме ние?

Rpt. - - - - -

2. S. Войниците хо́дят на по́ход.

R. - - - - -

C. Къде́ хо́дят войниците?

Rpt.- - - - -

3. S. Те и́дват от се́лото.

R. - - - - -

C. Откъде́ и́дват те.

Rpt. - - - - -

Step 1.

Listen carefully to the following dialogue while looking at the appropriate illustrations in your workbook. Pay special attention to the verbs of motion used as well as the prepositions required by those verbs.

Let us begin!

(Фред - Ф, Иван - И)

И. Здравей, Фред! Къде отиваш?

Ф. Отивам на кино. А ти?

И. Аз отивам в клуба. Имам среща с Мария.

Ф. Къде ще ходите тази вечер?

И. Ще ходим на театър.

Ф. Кога ще влезете в театъра?

И. В 8 часа.

Ф. А кога ще излезете от театъра?

И. В 10 часа.

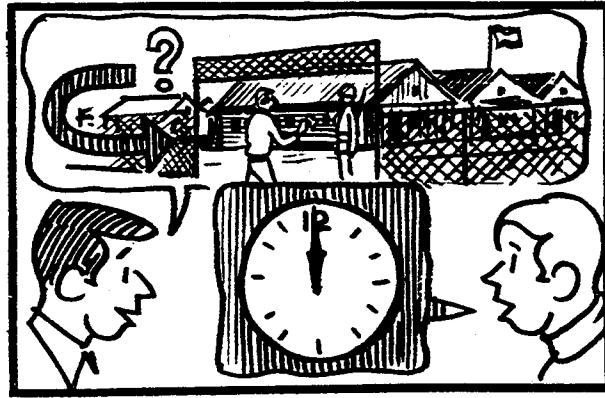
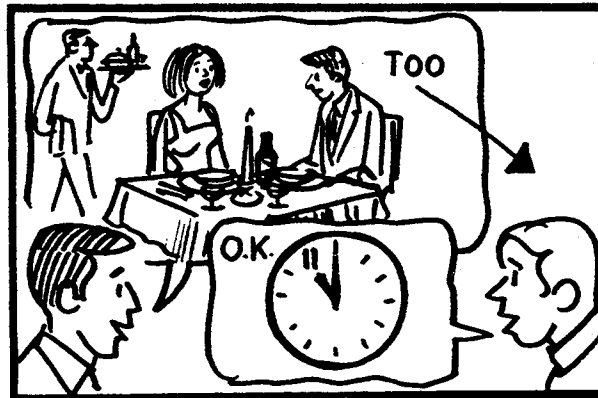
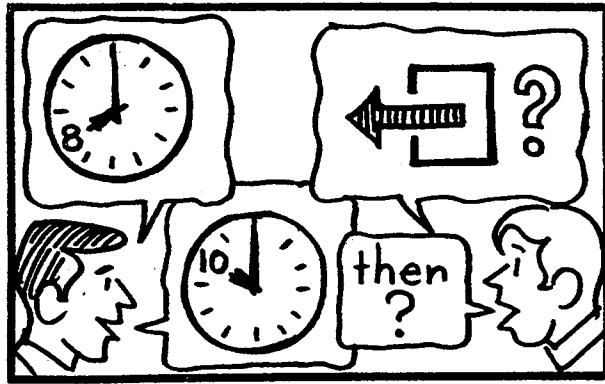
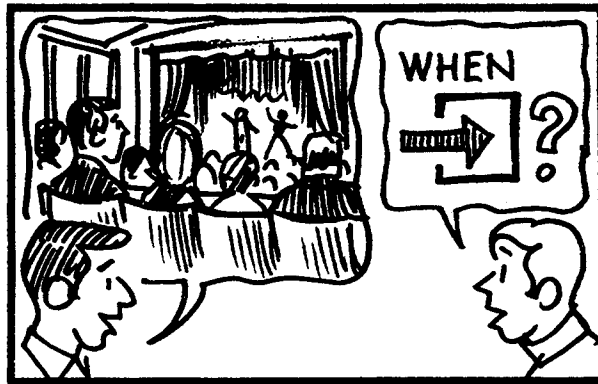
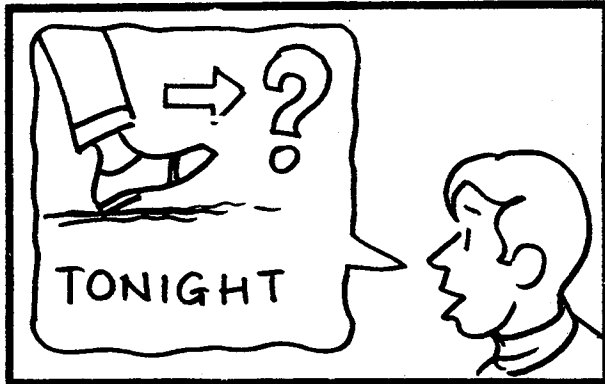
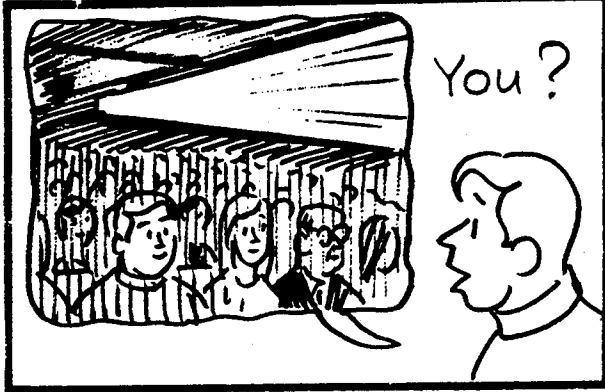
Ф. Къде ще отидете след това?

И. Ще ходим на ресторант. Ела и ти!

Ф. Добре! Ще дойда в ресторанта към 11 часа.

И. Кога ще се върнем в казармата?

Ф. В полунощ. Хайде да тръгваме!

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat steps 1, 2, 3, and 4 of part 1.

Self-evaluative Test No. 1

In the following sentences, provide in writing the Bulgarian form of the verb in parentheses. If required make all necessary changes and agreements.

1. Иван (wants) да яде грѓзде.
2. Ние (must) да учим всеки ден.
3. Студѓнтите (can) да четат бѓлгарски книги.
4. Майѓрѓт (can) да говори бѓлгарски.
5. Вие (want) нови дрѓхи.
6. Мария (can) да танцува хубаво.
7. Аз (want) да отида в казармата.
8. Влакѓт (must) да замине на време.
9. Ти (must) да мислиш повече.
10. Ти (want) да стрѓляш с пушка.
11. Ние (can) да заминем утре.
12. Войниците (want) да вземат мѓста.
13. Рѓдник Петрѓв (must) да носи картѓчницата.
14. Студѓнтите (can) да нѓсят цивилни дрѓхи.
15. (Must) да телефонираме на г-жа Добрева.
16. Лейтенантѓт (wants) да пие вино.
17. Походѓт (can) да е дълѓг.
18. Неприятелят (wants) да ни загради.
19. Ефрейторѓт (must) да стане рано.
20. Ние (want) да направим нов мост.

4. S. Мари́н и Ива́н служат в артиле́рията.
R. - - - - -
C. Мари́н и Ива́н и́скат да служат в артиле́рията.
5. S. Войни́ците хо́дят на кино́ всеки́ ден.
R. - - - - -
C. Войни́ците и́скат да хо́дят на кино́ всеки́ ден.
6. S. Ти седи́ш в клуба́.
R. - - - - -
C. Ти и́скаш да седи́ш в клуба́.
7. S. Ефре́йторът но́си раницата́.
R. - - - - -
C. Ефре́йторът и́ска да но́си раницата́.
8. S. Ние́ танцу́ваме в гимна́зията.
R. - - - - -
C. Ние́ и́скаме да танцу́ваме в гимна́зията.

Now take Self-evaluative Test No. 1.

Step 4.

Now you will hear a number of sentences. In your response use the modal verb иска́м (want).

For example:

S. Аз я́м су́па.

R. Аз и́скам да я́м су́па.

After a pause for your oral response, a confirmation will be given to you. Compare it to your response and in case of a discrepancy, repeat the entire sentence.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Лейтена́нтът стреля́ с миноме́т.

R. - - - - -

C. Лейтена́нтът и́ска да стреля́ с миноме́т.

2. S. Ви́е вече́рjате в рестора́нта.

R. - - - - -

C. Ви́е и́скате да вече́рjате в рестора́нта.

3. S. Ли́дия сви́ри на пиано́.

R. - - - - -

C. Ли́дия и́ска да сви́ри на пиано́.

4. S. Вие ще тръгнете днес.
R. -----
C. Вие можете да тръгнете днес.
5. S. Войниците отиват на поход.
R. -----
C. Войниците могат да отиват на поход.
6. S. Мария говори български.
R. -----
C. Мария може да говори български.
7. S. Ние седим в ресторанта.
R. -----
C. Ние можем да седим в ресторанта.
8. S. Те чакат учителя в стаята.
R. -----
C. Те могат да чакат учителя в стаята.

Step 3.

Now you will hear a number of sentences. In your oral response use the modal verb МОГА (can).

For example:

S. Аз говоря български.

R. Аз мога да говоря български.

After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Compare it to your response and in case of a discrepancy, repeat the entire sentence.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Ние служим в пехотата.

R. - - - - -

C. Ние можем да служим в пехотата.

2. S. Вие стреляте с пушка.

R. - - - - -

C. Вие можете да стреляте с пушка.

3. S. Ти четеш вестник.

R. - - - - -

C. Ти можеш да четеш вестник.

4. S. Сте́фан служи́ в артиле́рията.
R. - - - - -
C. Сте́фан трябва́ да служи́ в артиле́рията.
5. S. Капита́н Петро́в говори́ на студенти́те.
R. - - - - -
C. Капита́н Петро́в трябва́ да говори́ на студенти́те.
6. S. Ни́е учи́ме мно́го.
R. - - - - -
C. Ни́е трябва́ да учи́ме мно́го.
7. S. Ви́е яде́те гювеч́.
R. - - - - -
C. Ви́е трябва́ да яде́те гювеч́.
8. S. Ли́дия сви́ри на пиано́.
R. - - - - -
C. Ли́дия трябва́ да сви́ри на пиано́.

Step 2.

Now you will hear a number of sentences. In your oral response use the modal verb тря́бва.

For example:

S. Аз у́ча сега́.

R. Аз тря́бва да у́ча сега́.

After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Compare it to your response and in case of a discrepancy, repeat the entire sentence.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Ни́е но́сим ра́ници.

R. - - - - -

C. Ни́е тря́бва да но́сим ра́ници.

2. S. Ви́е гово́рите бълга́рски.

R. - - - - -

C. Ви́е тря́бва да гово́рите бълга́рски.

3. S. Ти ми́слиш мно́го.

R. - - - - -

C. Ти тря́бва да ми́слиш мно́го.

For example:

1. Аз искам да ям.
I want to eat.
2. Искаш ли да четеш?
Do you want to read?
3. Христо иска да пише писмо.
Christo wants to write a letter.
4. Ние искаме да пушим.
We want to smoke.
5. Вие искате да пиете вино.
You want to drink wine.
6. Войниците искат да танцуват.
The soldiers want to dance.

Now start the tape and continue with step 2.

2. The modal verb МОГА (can), conjugates as the verbs of the first conjugation.

For example:

1. Аз мо́га да че́та бѐлгарски.
I can read Bulgarian.
2. Ти мо́жеш да на́учиш уро́ка.
You can learn the lesson.
3. Ли́дия мо́же да до́йде с нас.
Lidia can come with us.
4. Мо́жем ли да оти́дем на ки́но?
Can we go to the movies?
5. Ви́е мо́жете ли да стре́ляте?
Can you shoot?
6. Сту́дентите мо́гат да до́йдат.
The students can come.

As you can see from the examples above the modal verb МОГА and the other verb is conjugated each according to its own conjugation.

3. The modal verb ИСКАМ (want, wish) is conjugated as the verbs of the third conjugation.

Notes

1. In Bulgarian necessity and obligation are expressed by the modal (impersonal) verb трябва (must, have to). Like all modal verbs трябва is used in combination with another verb.

For example:

1. Аз трябва да работя.

I must work.

2. Ти трябва да четеш.

You must read.

3. Иван трябва да учи.

John must study.

4. Ние трябва да вървим.

We must go.

5. Вие трябва да ядете.

You must eat.

6. Студентите трябва да пишат.

The students must write.

The connection between the verb трябва and any other verb is accomplished by the particle да. Only the second verb (not the modal verb) is conjugated in this case.

Step 1.

Listen to the following dialogue while looking at the illustrations referring to it. Pay special attention to the new forms appearing in the dialogue and their use.

Here we go!

Стефан = С, Фред = Ф.

С. Фред, трябва да вземем билети за влака.

Ф. Да, трябва. Ще отидеш ли да ги купиш?

С. Да, ще отида. Дай ми пари!

Ф. А аз в това време мога да купя нещо за четене.

С. Да, вземи един вестник и една книга.

Ф. Искаш ли да купя и нещо за ядене?

С. Добре, вземи и нещо за ядене.

Ф. Кога ще тръгне влакът?

С. Мисля, че след половин час.

Ф. Нямаме много време.

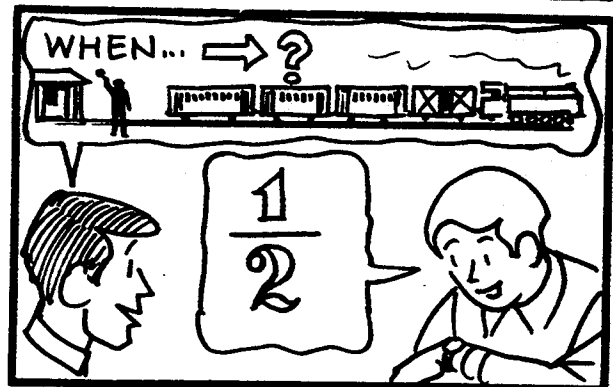
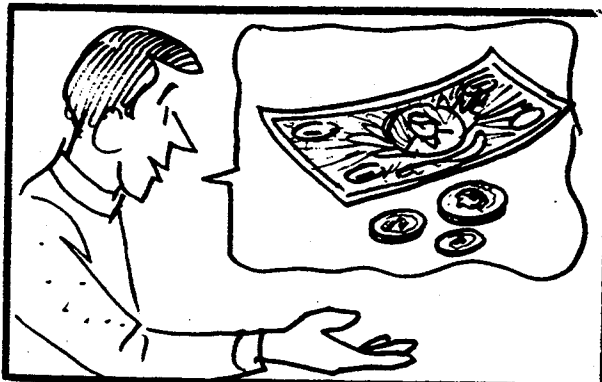
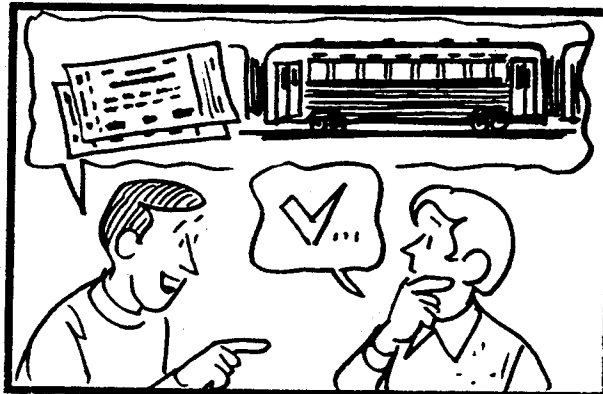
С. Бързай да се върнеш навреме.

Ф. Добре. Искаш ли да телефонирам на Мария?

С. Да, кажи и кога ще пристигнем там.

Ф. Добре, ще и кажа.

Now stop the tape and read the notes which follow!

UNIT 17

OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences using:

- a) the modal verbs: мога (can), трябва (must), искам (want),
- b) the verbs of motion: отивам (to go), ходя (to go), вървя (to walk), тръгвам (to start going), влизам (to enter), излизам (to get out), връщам (to return),
- c) some prepositions which go with the verbs above: в, на, по, от, за.

This unit is based on the vocabulary from lessons 1-15 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

— Увеселителен ли е влакът?
— Да бе, отиват в командировка!

Key to self-evaluative Test No. 2

1. Лейтенант Петров е служил в пехотата.
2. Ние сме ходили в България.
3. Чели ли сте тази книга?
4. Войниците са пленили един майор.
5. Вие сте продали къщата.
6. Ние сме стреляли с миномети.
7. Иван и Мария са били в училището.
8. Ти си бил в къщи.
9. Вие сте пили вино в ресторанта.
10. Неприятелите са ранили сержант Христов.
11. Пехотата е заградяла неприятеля в гората.
12. Ние сме изоставили моста.
13. Те са купили нови картечници.
14. Аз съм мислил за тежкия поход.
15. Лидия е била в гората.

Key to self-evaluative Test No.1

1. Аз съм напи́сал писмото.
2. Ние сме гле́дали мно́го фи́лми.
3. Чел ли си та́зи кни́га?
4. Аз съм плати́л за вече́рята.
5. Ти си взел ве́стника.
6. Пил ли си мля́ко?
7. Ива́н е забравил докуме́нтите.
8. Ли́дия е гово́рила с Христо́.
9. Ял ли си днес?
10. Вие нау́чили ли сте уро́ка?
11. Той е гле́дал то́зи фи́лм.
12. Телефони́рали ли сте на майо́ра?
13. Аз съм ка́зал това́ на г-н Петро́в.
14. Писмо́то е било на ма́сата.
15. Студе́нтите са забравили кни́гите.

Self-evaluative Test No. 2

Transform the following sentences into the past indefinite tense by using the appropriate form of the verbs for this tense.

1. Лейтенант Петро́в служи́ в пехо́тата.
2. Ние́ ходихме́ в Бълга́рия.
3. Чето́хте ли те́зи кни́ги?
4. Войни́ците плени́ха еди́н майо́р.
5. Вие́ продадохте́ къща́та.
6. Ние́ стреля́хме с миноме́ти.
7. Ива́н и Мари́я са в учи́лището.
8. Ти си́ в къ́щи.
9. Вие́ пихте́ ви́но в рестора́нта.
10. Неприя́телите рани́ха сержант Христо́в.
11. Пехо́тата загради́ непри́теля в гора́та.
12. Ние́ изоста́вихме мо́ста.
13. Те купи́ха но́ви карте́чници.
14. Аз ми́слех за те́жкия по́ход.
15. Ли́дия е в гора́та.

Check your work with the key provided at the end of this unit.

If you have made more than two mistakes you should repeat part 2.

3. S. Вие сте ранѐни.
R. - - - - -
C. Вие сте били ранѐни.
Rpt. - - - - -

4. S. Орѐдията са там.
R. - - - - -
C. Орѐдията са били там.
Rpt. - - - - -

5. S. Сержантѐт е тук.
R. - - - - -
C. Сержантѐт е бил тук.
Rpt. - - - - -

6. S. Ние сме на поход.
R. - - - - -
C. Ние сме били на поход.
Rpt. - - - - -

7. S. Лидия е студѐнтка в училището.
R. - - - - -
C. Лидия е била студѐнтка в училището.
Rpt. - - - - -

Now take Self-evaluative Test No. 2.

Step 2.

Now we will do a similar exercise with the verb СЪМ. You will hear a number of sentences containing this verb. Transform them into the past indefinite tense by using the appropriate form of the verbs. The past active participle of СЪМ is БИЛ, БИЛА, БИЛО, БИЛИ.

For example:

S. Аз съм в учи́лицето.

R. Аз съм бил в учи́лицето.

After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt.= Repetition)

1. S. Ти си въ́в войска́та.

R. - - - - -

C. Ти си бил въ́в войска́та.

Rpt. - - - - -

2. S. Майо́р Петро́в е в артиле́рията.

R. - - - - -

C. Майо́р Петро́в е бил в артиле́рията.

Rpt. - - - - -

9. S. Донéсохте ли докумéнтите ?

R. - - - - -

C. Не, не сме донéсли докумéнтите.

Rpt. - - - - -

4. S. Стрѐляхте ли с оръдията вчѐра?

R. - - - - -

C. Не, не сме стрѐляли с оръдията вчѐра.

Rpt. - - - - -

5. S. Изоста́вихте ли карте́чните?

R. - - - - -

C. Не, не сме изоста́вили карте́чните.

Rpt. - - - - -

6. S. Срѐснахте ли майо́р Драга́нов?

R. - - - - -

C. Не, не сме срѐщали майо́р Драга́нов.

Rpt. - - - - -

7. S. Ива́не, поръ́ча ли вече́рята?

R. - - - - -

C. Не, не съм поръ́чал вече́рята.

Rpt. - - - - -

8. S. Ти хо́ди ли в Сан Франци́ско?

R. - - - - -

C. Не, не съм хо́дил в Сан Франци́ско.

Rpt. - - - - -

Step 1.

Now you will be asked a number of questions. Provide a negative answer using the form for the past indefinite tense. The forms СЪМ, е, etc. are stressed after the negative particle не.

For example:

S. Вечеря́хте ли?

R. Не, не сме вечеря́ли.

After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you have made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Хо́дихте ли на ки́но?

R. - - - - -

C. Не, не сме хо́дили на ки́но.

Rpt. - - - - -

2. S. Нау́чихте ли уро́ка за днес?

R. - - - - -

C. Не, не сме нау́чили уро́ка за днес.

Rpt. - - - - -

3. S. Служи́л ли е Сте́фан?

R. - - - - -

C. Не, Сте́фан не е служи́л.

Rpt. - - - - -

Self-evaluative Test No. 1

Transform the following sentences into the past indefinite tense by using the appropriate form of the verb for this tense.

1. Аз напи́сах писмо́то.
2. Ние гле́дахме мно́го фи́лми.
3. Чéте ли та́зи кни́га?
4. Аз плати́х за вече́рята.
5. Ти взе вéстника.
6. Пи ли мля́ко?
7. Ива́н забра́ви докуме́нтите.
8. Ли́дия гово́ри с Христо́.
9. Яде ли днес?
10. Ви́е нау́чихте ли уро́ка?
11. Той гле́да то́зи фи́лм.
12. Телефони́рахте ли на майо́ра?
13. Аз ка́зах това́ на г-н Петро́в.
14. Писмо́то е на ма́сата.
15. Студе́нтите забравиха кни́гите.

Now check your work with the key provided at the end of this unit.

If you have made more than two mistakes you should repeat steps 1, 2, and 3 of this unit.

9. S. Ви́е сте хо́дил в града́.

R. - - - - -

C. Хо́дил ли сте Ви́е в града́?

Rpt. - - - - -

Now take Self-evaluative Test No. 1.

4. S. Ние сме изоста́вили те́жките оръ́дия.

R. - - - - -

C. Изоста́вили ли сме ние те́жките оръ́дия?

Rpt. - - - - -

5. S. Войни́ците са загради́ли гора́та

R. - - - - -

C. Загради́ли ли са войни́ците гора́та?

Rpt. - - - - -

6. S. Пехо́тата е вля́зла в града́.

R. - - - - -

C. Вля́зла ли е пехо́тата в града́?

Rpt. - - - - -

7. S. Артиле́рията е стреля́ла много.

R. - - - - -

C. Стреля́ла ли е артиле́рията мно́го?

Rpt. - - - - -

8. S. Вие сте плени́ли мно́го неприя́тели.

R. - - - - -

C. Плени́ли ли сте Вие мно́го неприя́тели?

Rpt. - - - - -

Step 3.

Now you will hear a number of statements. Ask questions about these statements by using the interrogative construction in the past indefinite tense.

For example:

S. Ива́н е чел вѣстника.

R. Чел ли е Ива́н вѣстника?

After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt.= Repetition)

1. S. Той е чакал Мари́я в училището.

R. - - - - -

C. Чакал ли е той Мари́я в училището?

Rpt. - - - - -

2. S. Ние сме заградѝли неприя́теля.

R. - - - - -

C. Заградѝли ли сме ние неприя́теля?

Rpt. - - - - -

3. S. Сте́фан е телефони́рал на Мари́я.

R. - - - - -

C. Телефони́рал ли е Сте́фан на Мари́я?

Rpt. - - - - -

8. S. Ти стрéляше с миномéт.

R. - - - - -

C. Ти си стрéлял с миномéт.

Rpt. - - - - -

9. S. Нíе мíслихме за нéго.

R. - - - - -

C. Нíе сме мíслили за нéго.

Rpt. - - - - -

3. S. Г-н Хри́стов телефо́нира на до́ктора.
R. - - - - -
C. Г-н Хри́стов е телефо́нирал на до́ктора.
Rpt. - - - - -
4. S. Те плени́ха мно́го неприя́тели.
R. - - - - -
C. Те са плени́ли мно́го неприя́тели.
Rpt. - - - - -
5. S. Капитáнът поръ́чва вече́ря.
R. - - - - -
C. Капитáнът е поръ́чал вече́ря.
Rpt. - - - - -
6. S. Те изоста́виха мно́го оръ́дия.
R. - - - - -
C. Те са изоста́вили мно́го оръ́дия.
Rpt. - - - - -
7. S. Неприя́телите уби́ха мно́го войни́ци.
R. - - - - -
C. Неприя́телите са уби́ли мно́го войни́ци.
Rpt. - - - - -

Step 2.

Now you will hear a number of sentences.

Transform these sentences into the past indefinite tense, using the appropriate forms of the verb for this tense.

For example:

S. Аз чéтох тáзи кнй́га.

R. Аз сьм чел тáзи кнй́га.

After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt.= Repetition)

1. S. Стéфан чакá Марй́я в учй́лището.

R. - - - - -

C. Стéфан е чáкал Марй́я в учй́лището.

Rpt. - - - - -

2. S. Войни́ците заградй́ха непри́ятеля.

R. - - - - -

C. Войни́ците са заградй́ли непри́ятеля.

Rpt. - - - - -

3. In negative statements to indicate that an action has never taken place.

For example:

Не съм вечерял още.

I have not eaten supper yet.

Не съм чел тази книга.

I have not read this book.

Не съм бил в България още.

I have not been to Bulgaria yet.

The past indefinite tense has other uses as well. However, you will learn more in respect to this tense later on in the course.

Now it is time to do some exercises in order to practice the use of the past indefinite tense.

Start the tape and proceed with step 2 of this unit.

The past indefinite tense in Bulgarian is used to denote the following:

1. A past action completed before the time of speaking. The precise time of the completion is not known. We are not interested in the time of the action but in the fact that such action has taken place.

For example:

Аз съм чел тази книга.

I have read this book. (some time in the past)

Ние сме ходили в България.

We have been to Bulgaria.

Г-н Христов е чел много.

Mr. Christov has read a lot.

2. In questions, to ask if an action has ever taken place, without referring to any time.

For example:

Гледал ли си този филм?

Have you seen this movie?

Вечеряли ли сте?

Have you eaten supper?

Не сте ли ходили в България?

Haven't you been to Bulgaria?

- И. Още не съм го гледал. Хайде да вървим в училището!
Ф. Добре! Да вървим!

Now stop the tape and read the following notes.

Notes

You have noticed the new grammatical forms used in the dialogue and you have probably recognized them as the verb forms for the Bulgarian past indefinite tense introduced to you in class.

The past indefinite tense is a compound tense and consists of the auxiliary verb СЪМ and the past active participle of the verb.

The auxiliary verb СЪМ in this tense is conjugated the same way as in the present tense. The participle is derived from the past tense, 3rd person singular and takes the following endings:

-Л, -ЛА and -ЛО in singular, and -ЛИ in plural. Note also that there is full agreement between the verb forms and the subject of the sentence in gender and number.

Examples:

Аз съм чел (-а, -о) този роман.

Ти си чел (-а, -о) този роман.

Той е чел този роман.

Тя е чела този роман.

То е чело този роман.

Ние сме чели този роман.

Вие сте чели този роман.

Те са чели този роман.

Step 1.

Situation:

Ivan and Fred are in the library, looking at various books.

Listen carefully to the following dialogue while looking at the illustrations in your workbook. Pay special attention to the new verb forms used in it.

Here we go!

И. Фред, чел ли си то́зи ромáн?

Ф. Да, чел съм го. Той е воéнен ромáн.

И. Ти слúжил ли си във войска́та?

Ф. Да, слúжил съм в пехо́тата. А ти?

И. И аз съм слúжил, но в артиле́рията.

Ф. Стре́ляли ли сте с голе́ми оръ́дия?

И. Да, стрéляли сме и с голе́ми и с ма́лки.

Ф. В пехо́тата ние стрéляхме с пу́шки.

И. Не сте ли стрéляли с карте́чници и миноме́ти?

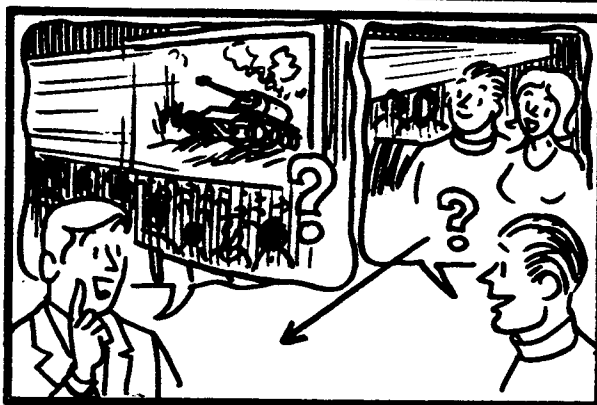
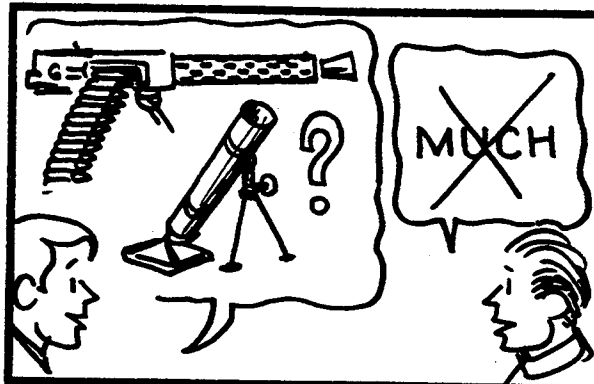
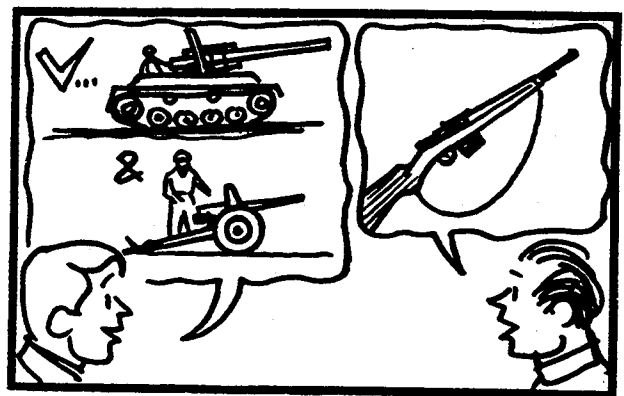
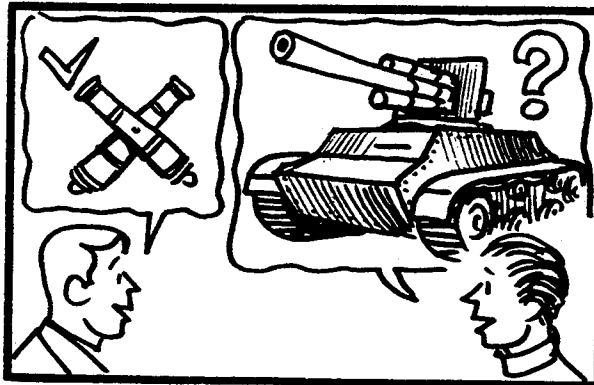
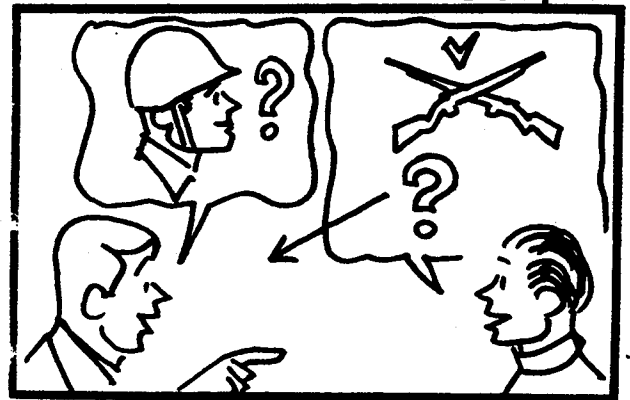
Ф. Да, стрéляли сме, но не мно́го.

И. Хо́дили ли сте че́сто на по́ходи?

Ф. Да. Хо́дили сме, разби́ра се.

И. В кíното да́ват ху́бав воéнен фíлм. Гле́дал ли си го?

Ф. Да. Гле́дахме го с Ли́дия. А ти?

UNIT 16

OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences orally and in writing in the past indefinite (present perfect) tense using the affirmative, negative and interrogative sentences.

This unit is based on the vocabulary from lessons 1-14 of the Bulgarian Basic Course, Volume I, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Key to Self-evaluative Test No. 2

1. Аз давам вестника на него, а не на нея.
2. Дай му книгата!
3. Напишете ни писмо!
4. Ти даде шапката на него, а не на нея.
5. Дай ми кепето!
6. Фред продаде униформата на мене, а не на тебе.
7. Учителят говори на нас, а не на вас.
8. Г-н Иванов им говори.
9. Капитанът даде документа на тях, а не на нас.
10. Дайте им документа!
11. Кажете и!
12. Лидия ми донесе ябълки.
13. Марин написа писмо на нея, а не на тебе.
14. Ти даде ли му дрехите?
15. Аз показвам книгата на нея, а не на вас.

Key to Self-evaluative Test No. 1

1. Аз го виждам.
2. Аз виждам него, не нея.
3. Студентите ги харесват.
4. Иван те чува.
5. Иван чува тебе, а не мене.
6. Ние чакаме Вас, не тях.
7. Те отидоха в града с тях, а не с нас.
8. Децата виждат нас, а не вас.
9. Студентите го заградиха.
10. Войниците заградиха тях, а не нас.
11. Аз те харесвам.
12. Учителят гледа тебе, а не мене.
13. Училището е далеч от нас, но не от вас.
14. Учителят ме гледа.
15. Аз харесвам тебе, не нея.

Self-evaluative Test No. 2

Translate the following sentences into Bulgarian using the appropriate forms of the personal pronouns:

1. I give the newspaper to him, not to her.
2. Give him the book!
3. Write us a letter!
4. You gave the hat to him, not to her.
5. Give me the cap!
6. Fred sold the uniform to me, not to you.
7. The teacher speaks to us, not to you.
8. Mr. Ivanov is speaking to them.
9. The captain gave the document to them, not to us.
10. Give them the documents!
11. Tell her!
12. Lidia brought me some apples.
13. Marin wrote a letter to her, not to you.
14. Did you give him the clothes?
15. I am showing the book to her, not to you.

Now check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat part 2 of the unit.

4. S. Да́йте та́зи кни́га на Фре́д!

R. - - - - -

C. Да́йте та́зи кни́га на не́го!

Rpt. - - - - -

5. S. Ли́дия изпя́ една́ пе́сен на студе́нтите.

R. - - - - -

C. Ли́дия изпя́ една́ пе́сен на тях.

Rpt. - - - - -

6. S. Мари́н даде́ дре́хите на те́бе и лейтена́нта.

R. - - - - -

C. Мари́н даде́ дре́хите на вас.

Rpt. - - - - -

7. S. Купи́ я́бълки на дете́то!

R. - - - - -

C. Купи́ я́бълки на не́го!

Rpt. - - - - -

Now take the Self-evaluative Test No. 2.

Step 2.

Now we will do a similar exercise but this time replace the indirect object of the sentences which you will hear with the long forms of the personal pronouns.

For example:

Аз давам кни́гата на Ива́н.

Аз давам кни́гата на не́го.

After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Аз написа́х писмо́ на г-жа До́брева.

R. - - - - -

C. Аз написа́х писмо́ на не́я.

Rpt. - - - - -

2. S. Христо даде́ кни́гата на Мари́я.

R. - - - - -

C. Христо даде́ кни́гата на не́я.

Rpt. - - - - -

3. S. Да́йте ве́стниците на Ива́н и на ме́не!

R. - - - - -

C. Да́йте ве́стниците на нас!

Rpt. - - - - -

7. S. Аз напи́сах писмо́ на тебе́.

R. - - - - -

C. Аз ти напи́сах писмо́.

Rpt. - - - - -

8. S. Купи́ грóзде на дете́то!

R. - - - - -

C. Купи́ му грóзде!

Rpt. - - - - -

2. S. Стéфан донéсе личната кáрта на Мари́я.

R. - - - - -

C. Стéфан ѝ донéсе личната кáрта.

Rpt. - - - - -

3. S. Г-н Петкóв да́де кéпето на Ива́н.

R. - - - - -

C. Г-н Петкóв му да́де кéпето.

Rpt. - - - - -

4. S. Фред четé урóка на Ива́н и мéне.

R. - - - - -

C. Фред ни четé урóка.

Rpt. - - - - -

5. S. Капитáнът купúва билéти на Ли́дия и тéбе.

R. - - - - -

C. Капитáнът ви купúва билéти.

Rpt. - - - - -

6. S. Да́йте та́зи кнíга на мéне!

R. - - - - -

C. Да́йте ми та́зи кнíга!

Rpt. - - - - -

Now let us do some exercises. Start the tape and proceed with step 1.

Step 1.

In this step you will hear a number of sentences. Replace the indirect object of these sentences with the proper short forms of the personal pronouns.

For example:

Аз да́вам кни́гата на Ива́н.

Аз му да́вам кни́гата.

After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt.= Repetition)

1. S. Студе́нтите пи́шат писма́ на учи́телите.

R. - - - - -

C. Студе́нтите им пи́шат писма́.

Rpt. - - - - -

Notes

There are two forms of the personal pronouns to express the indirect object of the sentence: short and long. You have already seen them used in the dialogue.

Stop the tape and read these examples from your workbook!

	<u>Short</u>	<u>Long</u>
<u>Singular</u>	МИ	на мѐне
	ТИ	на тѐбе
masculine	МУ	на нѐго
neuter	МУ	на нѐго
feminine	И	на нѐя
<u>Plural</u>	НИ	на нас
	ВИ	на вас
	ИМ	на тях

Note that the singular feminine form is always stressed in order to mark the distinction between this form and the conjunction И.

You have also noticed that the masculine and the neuter forms in singular and in plural are the same.

Self-evaluative Test No. 1

Transcribe the following sentences into Bulgarian using the appropriate forms of the personal pronouns:

1. I see him.
2. I see him, not her.
3. The students like them.
4. John hears you.
5. John hears you, not me.
6. We are waiting for you, not for them.
7. They went to town with them, not with us.
8. The children see us, not you.
9. The students surrounded him.
10. The soldiers surrounded them, not us.
11. I like you.
12. The teacher is looking at you, not at me.
13. The school is far from us, but not from you.
14. The teacher is looking at me.
15. I like you, not her.

Now check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat part 1 of the unit.

3. S. Той чака учителката.

R. - - - - -

C. Той чака нея.

Rpt. - - - - -

4. S. Аз чакам студентите.

R. - - - - -

C. Аз чакам тях.

Rpt. - - - - -

5. S. Тя чака тебе и Петко.

R. - - - - -

C. Тя чака вас.

Rpt. - - - - -

6. S. Студентите видяха учителката в града.

R. - - - - -

C. Студентите видяха нея в града.

Rpt. - - - - -

7. S. Христо чака лейтенанта и мене в клуба.

R. - - - - -

C. Христо чака нас в клуба.

Rpt. - - - - -

Now take the Self-evaluative Test No. 1.

Step 3.

Now you will hear some more sentences. Replace the direct object noun or pronoun with the long forms of the personal pronouns.

For example:

Аз віждам Ива́н.

Аз віждам него́.

After a pause for your oral response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker, only if you make a mistake.

Here we go!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Видя́х г-н Петко́в.

R. - - - - -

C. Видя́х него́.

Rpt. - - - - -

2. S. Ива́н помо́ли Фред за една́ цига́ра.

R. - - - - -

C. Ива́н помо́ли него́ за една́ цига́ра.

Rpt. - - - - -

4. S. Вземи молива от масата!

R. - - - - -

C. Вземи го от масата!

Rpt. - - - - -

5. S. Студентите купиха билетите.

R. - - - - -

C. Студентите ги купиха.

Rpt. - - - - -

6. S. Лейтенантът пише писмото.

R. - - - - -

C. Лейтенантът го пише.

Rpt. - - - - -

7. S. Фред взема дрехата.

R. - - - - -

C. Фред я взема.

Rpt. - - - - -

Step 2.

Next you will hear a number of sentences in which you should substitute the direct noun object of each sentence with the proper short form of the personal pronoun.

For example:

Аз видях Лидия.

Аз я видях.

After a pause for your oral response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Иван видя студентите.

R. - - - - -

C. Иван ги видя.

Rpt. - - - - -

2. S. Учителят почна урба.

R. - - - - -

C. Учителят го почна.

Rpt. - - - - -

3. S. Дай ябълката на Лидия!

R. - - - - -

C. Дай я на Лидия!

Rpt. - - - - -

1. After a preposition:

Ива́н е по́-голям от не́я.

Капита́нът гово́ри с не́я.

2. When the logical stress falls on the object, expressed by a personal pronoun:

Г-н Хри́стов ча́ка нас.

Ни́е забра́вихме не́го.

3. When two objective pronouns are opposing each other:

Аз ви́дях не́го, не не́я.

Те ча́кат мен, не ча́кат Вас.

As a general tendency, the short forms of the personal pronouns are used more often than the long forms.

Now start the tape!

Notes

The Bulgarian personal pronouns have three cases:

1. Nominative - for the subject.
2. Accusative - for the direct object.
3. Dative - for the indirect object.

There are both long and short forms of the personal pronouns expressing the direct object.

Before we proceed with the exercise, let us list these forms.

	<u>Short</u>	<u>Long</u>
<u>Singular</u>	ме	мѐне
	те	тѐбе
masculine	го	нѐго
feminine	я	нѐя
neuter	го	нѐго
<u>Plural</u>	ни	нас
	ви	вас
	ги	тях

Notice that the masculine and neuter forms for the 3rd person singular and plural are the same.

The long forms of the personal pronouns are used in the following circumstances:

С. Да, дай го на него!

М. Добре. Ще му го дам.

С. Ако видиш г-жа Добрева, дай ѝ тази книга!

М. Ще ѝ я дам. Довиждане!

Step 1.

Listen carefully to the following dialogue. Pay special attention to the new forms used and their function.

Стефан: Здравей, Марине! Видя ли Иван днес?

Марин: Здравей! Видях го тази сутрин.

С. Той пита ли те за мене?

М. Да, пита ме за тебе и за Мария.

С. Тя беше ли в училището тази сутрин?

М. Не, нея я нямаше там.

С. А къде беше Фред?

М. Не знам. И него го нямаше.

С. Дадоха ли ви нови уроци?

М. Да, дадоха ни два нови урока.

С. Какви са тези книги?

М. Български. Нося ги в къщи.

С. Ще видиш ли г-н Иванов довечера?

М. Да, ще го видя.

С. Дай му този вестник!

М. Да го дам на г-н Иванов?

UNIT 15

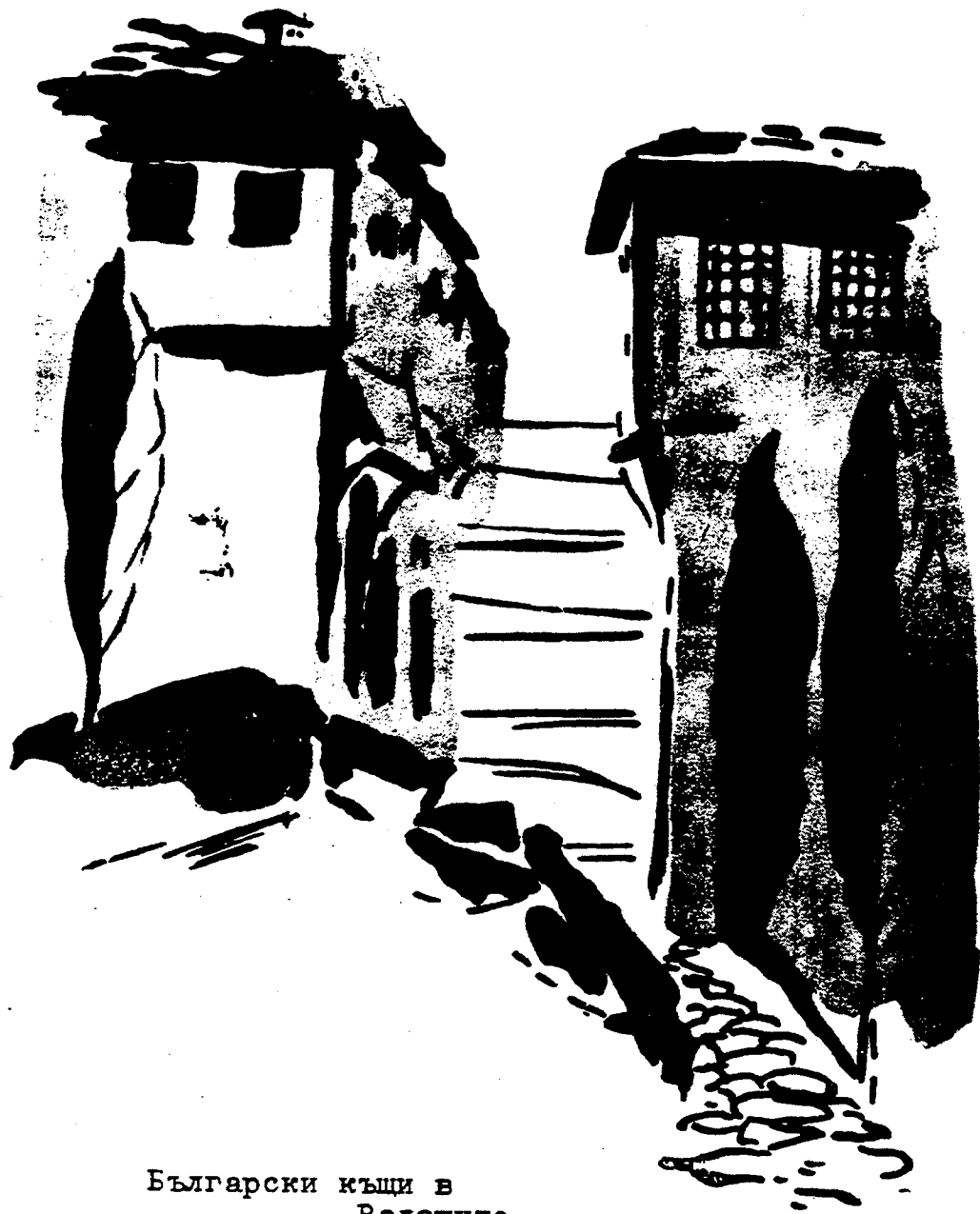
OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences orally and in writing using:

- a) the short and the long forms of the personal pronouns expressing the direct object,
- b) the short and the long forms of the personal pronouns expressing the indirect object.

This unit is based on the vocabulary from lessons 1 to 13 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Български къщи в
Родопите

Key to self-evaluative Test No. 2

- A. 1. perfective
2. imperfective
3. perfective
4. perfective
5. imperfective
6. imperfective
7. imperfective
8. imperfective
9. perfective
10. perfective

- B. 1. изпúших
2. изя́де
3. кúпиха
4. изпя́
5. прочéте
6. отидо́ха
7. да́доха
8. повърв́яха
9. наúчи
10. напíса

- C.
1. Какво прави вчѐра?
 2. Написа ли писмото?
 3. Прочѐте ли книгата?
 4. Иван и Фред отиваха на училище.
 5. Когá почна филмът?
 6. Къдѐ работиш? (Къдѐ работите?)
 7. Ние научихме урока добре.
 8. Г-н Петков ядѐ супа.
 9. Ние ще купим билѐти в театъра.
 10. Два часа Лидия купуваше шапка.

Key to self-evaluative Test No. 1

	<u>Imperfective</u> (incomplete action)	<u>Perfective</u> (complete action)
A.		
1.		X
2.	X	
3.		X
4.		
5.		X
6.	X	
7.		X
8.		X
9.	X	
10.		X
B.		
1. учёше		
2. пу́сехте		
3. оти́ва		
4. изпу́ши		
5. ста́вам		
6. изсви́ри		
7. да́ват		
8. напи́са		
9. нау́чиха		
10. изя́дох		

Key to the exercise in Step 3.

	<u>Imperfective</u> (incomplete action)	<u>Perfective</u> (complete action)
1.		X
2.	X	
3.	X	
4.		X
5.	X	
6.	X	
7.		X
8.	X	
9.		X
10.		X
11.	X	
12.		X

Key to the exercise in Step 2.

	<u>Imperfective</u> (incomplete action)	<u>Perfective</u> (complete action)
1.	X	
2.		X
3.	X	
4.	X	
5.		X
6.	X	
7.		X
8.	X	
9.		X
10.		X
11.		X
12.	X	

7. В киното даваха интересен филм.
8. Децата вървяха из града.
9. Петър учи урока.
10. Г-н Петков писа писмо вчера.

Now check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes in each part you should repeat part 2.

Self-evaluative Test No. 2

A. Read the following sentences carefully and write down whether the verbal aspect is perfective or imperfective.

1. Вчѐра Ивѐн кѹпи билѐти за теѐтър.
2. Студѐнтите чѐсто вечерѐят в клубѐа.
3. Довѐчера аз ще си лѐгна рѐно.
4. Мариѐя напиѐса писмѐ за Стѐфан.
5. Г-н Хрѐстов рабѐти в бѐнкѐта.
6. Нѐе имаѐе уроци всеѐки ден.
7. Лиѐдия и Фред танцѹват в клубѐа.
8. В кѐното дават хѹбав филм.
9. Учѐтелят посвѐри на пиѐно.
10. Снѐщи Фред отѐде на кѐно.

B. Transform the verbs in the following sentences from imperfective to perfective aspect.

1. Аз пуѐших една цигѐра.
2. Ивѐн ядѐ ябѹлката.
3. Студѐнтите купѹваха билѐти.
4. Вчѐра Лиѐдия пѐ една пѐсен.
5. Стѐфан чѐте тѐзи кнѐга сутринтѐ.
6. Фред и Мариѐн отѐваха в бѐнкѐта.

5. S. А какво пи?
R. -----
C. Изпих едно кафе.
6. S. Какво прави след това?
R. -----
C. Отидох в къщи и четох една книга.
7. S. Прочете ли я?
R. -----
C. Не, не я прочетох. Беше много голяма.
8. S. Научи ли урока за днес?
R. -----
C. Учих, но не научих всичко.
9. S. Довиждане, Фред!
R. -----
C. Довиждане! Всичко най-хубаво!

Now take the Self-evaluative Test No. 2.

Step 4.

Now you will participate in a similar conversation. Look at the illustrations in your workbook. You will be Fred. Your answers should reflect the situations in the illustration and they should correspond to the questions directed at you. Do not repeat it. Compare it to your response. If there is a discrepancy, repeat the question and try to give a better answer. Be careful with the verbal aspect.

Let us start now!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Здравей, Фред! Как си?

R. - - - - -

C. Добре съм. А ти?

2. S. Също добре. Какво прави вчера?

R. - - - - -

C. След училище отидох в клуба.

3. S. Какво прави там?

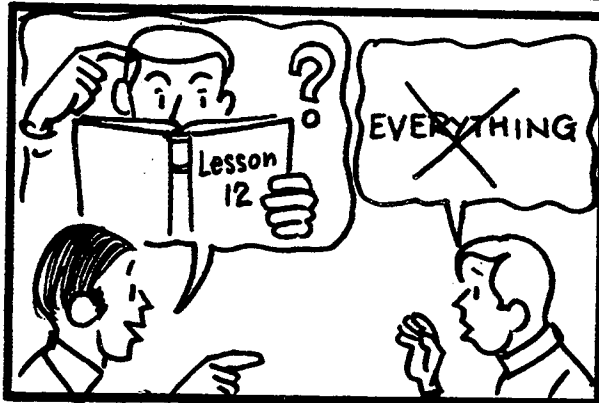
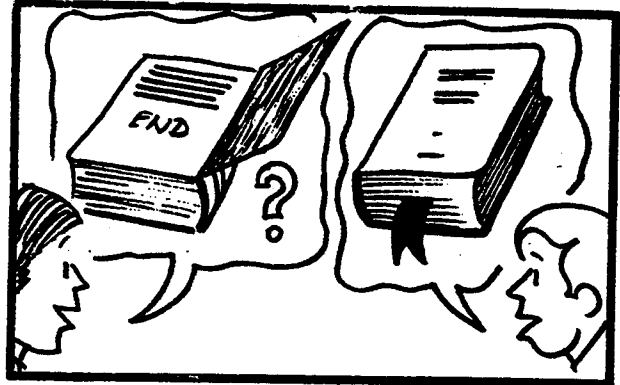
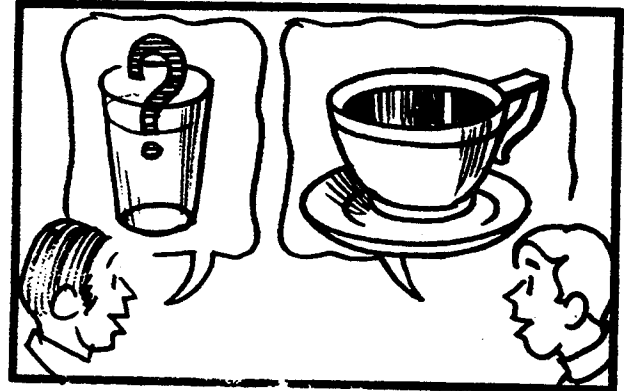
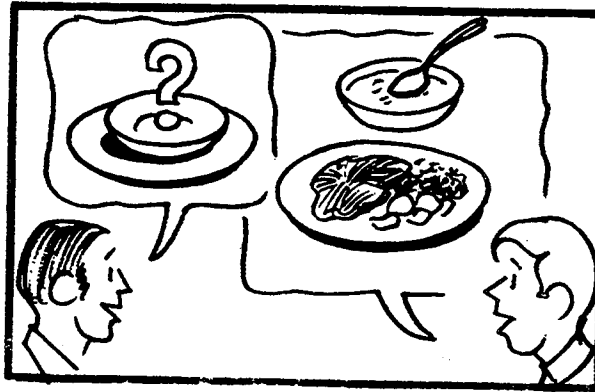
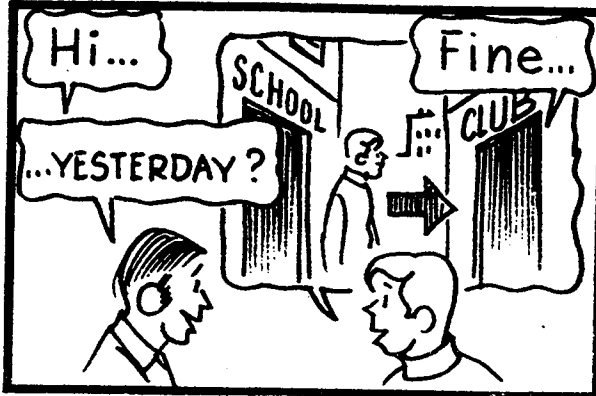
R. - - - - -

C. Прочетох един вестник, поиграх на карти с Марин, а след това вечерях.

4. S. Какво вечеря?

R. - - - - -

C. Изядох една супа и едно агнешко печено.

И. Дови́ждане! У́тре ще оти́дем в' клуба!

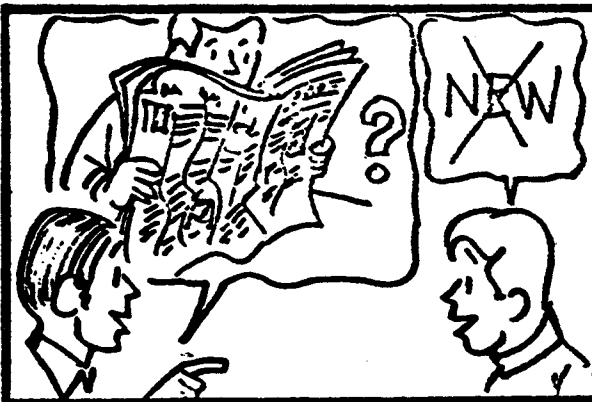
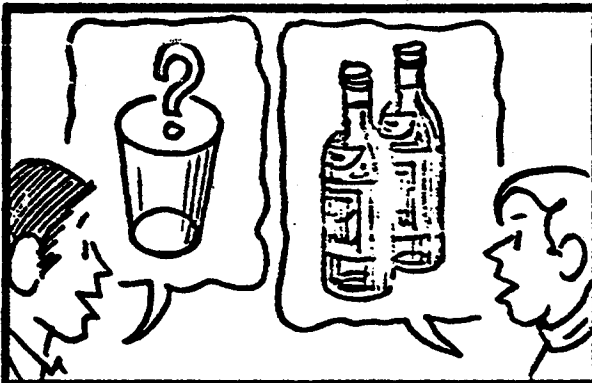
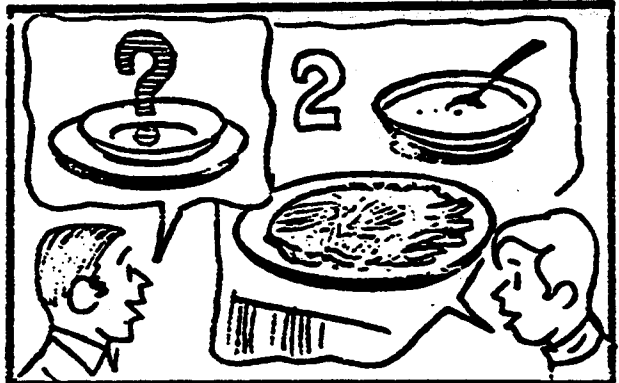
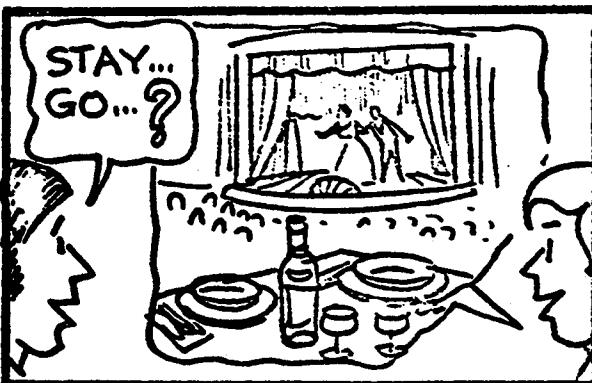
Ф. Добре́!

Step 3.

Listen carefully to the following model conversation between Ivan and Fred while looking at the illustrations in your workbook. Again, pay particular attention to the forms signifying verbal aspect.

Let us begin!

- И. Здравей, Фред! Как си?
- Ф. Добре съм. А ти?
- И. Също добре.
- Ф. Какво прави вчерта?
- И. Бяхме заедно с Мария и прекарахме много добре.
- Ф. В къщи ли стояхте или отидохте някъде?
- И. Отидохме на театър, а след това на вечеря.
- Ф. Какво ядохте?
- И. Изяхме две супи и агнешко печено.
- Ф. А какво пихте?
- И. Изпихме две бутилки вино.
- Ф. Ходихте ли някъде след това?
- И. Не. Повървахме малко из града и отидохме в къщи.
- Ф. Чете ли вестник днес?
- И. Да, прочетох един, но нямаше нищо ново.
- Ф. Аз отивам в банката сега. Довиждане!

5. S. Студентите (to learn [→]) уроците сега.

R. - - - - -

C. Студентите учат уроците сега.

6. S. Вие (to eat ^o) ли ябълките вчера?

R. - - - - -

C. Вие изядохте ли ябълките вчера?

7. S. Лейтенантът (to give [→]) писмото на Иван сега.

R. - - - - -

C. Лейтенантът дава писмото на Иван сега.

8. S. Филмът (to begin ^o) в 8 часа вечерта.

R. - - - - -

C. Филмът почна в 8 часа вечерта.

Step 2.

Now you will see a number of sentences in your workbook. The verbs of these sentences are given in the infinitive form in English. Above the verbs you will see the signs → for the imperfective aspect and ○ for the perfective aspect. By referring to these signs provide the proper form of the verbal aspect and say the entire sentence. After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Compare it to your response without repeating it. In case of a discrepancy repeat the exercise. Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Ние (to read) книги сега.

R. - - - - -

C. Ние четеме книги сега.

2. S. Тази сутрин аз (to read) вестника.

R. - - - - -

C. Тази сутрин аз прочетох вестника.

3. S. Капитан Петков (to eat) супа сега.

R. - - - - -

C. Капитан Петков яде супа сега.

4. S. Г-жа Христова (to buy) грозде вчера.

R. - - - - -

C. Г-жа Христова купи грозде вчера.

3. S. Къде́ бяха Ива́н и Мари́я сно́щи?
R. - - - - -
C. Сно́щи Ива́н и Мари́я бяха на теа́тър.
4. S. Къде́ оти́доха те след това́?
R. - - - - -
C. След това́ те оти́доха да вече́рят.
5. S. Какво́ пи́ха те?
R. - - - - -
C. Те пи́ха ви́но.
6. S. Ко́лко бутѝлки ви́но изпи́ха те?
R. - - - - -
C. Те изпи́ха две бутѝлки ви́но.
7. S. Обикнове́но Ива́н пу́ши ли мно́го?
R. - - - - -
C. Да, обикнове́но Ива́н пу́ши мно́го.
8. S. Ко́лко цига́ри изпу́ши той та́зи вече́р?
R. - - - - -
C. Та́зи вече́р той изпу́ши са́мо три цига́ри.
9. S. Какво́ напра́виха Ива́н и Мари́я след вече́рята?
R. - - - - -
C. След вече́рята Ива́н и Мари́я повървяха из града́.

Step 1.

Listen carefully to the following narration. Pay attention to the aspect of the verbs used in the text.

Всяка сѹтрин Ивѹн стѹва рѹно, но днес той стѹна кѹсно. Снощи той бѹше на теѹтър с Мариѹя. След това те отидоха да вечерят. Докато вечеряха те изпиха две бутилки вино. Обикновѹно Ивѹн пуши много, но тази вечер той изпуши само три цигари.

След вечерята Ивѹн и Мариѹя повървяха из града.

Now you will be asked questions based on the narration you have just heard. After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Compare it to your answer. If there is a discrepancy, replay the question and try to give a better answer. Answer in full sentences. Answers with "yes" or "no" are not accepted.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Когѹ стѹва Ивѹн рѹно?

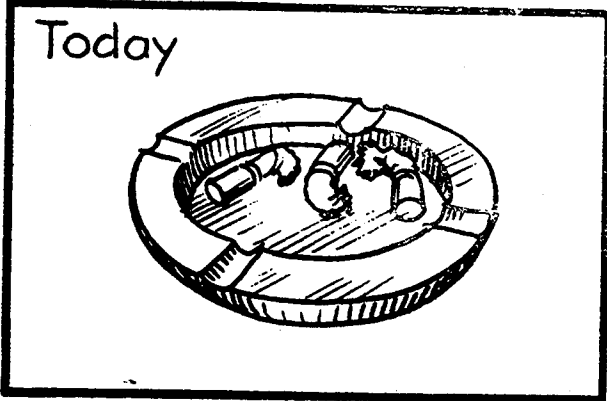
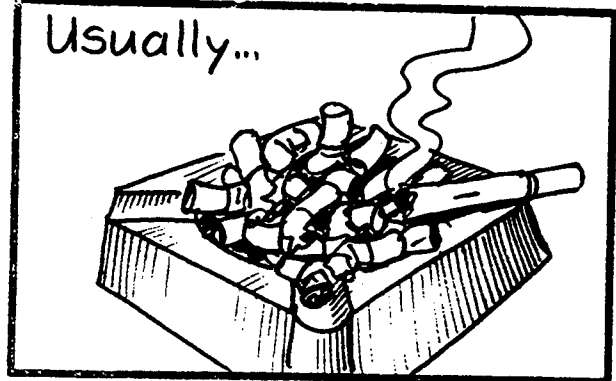
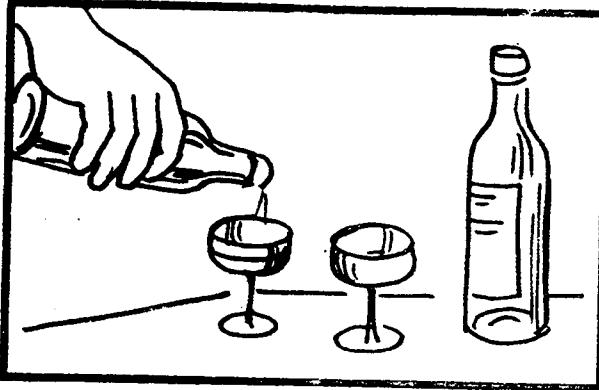
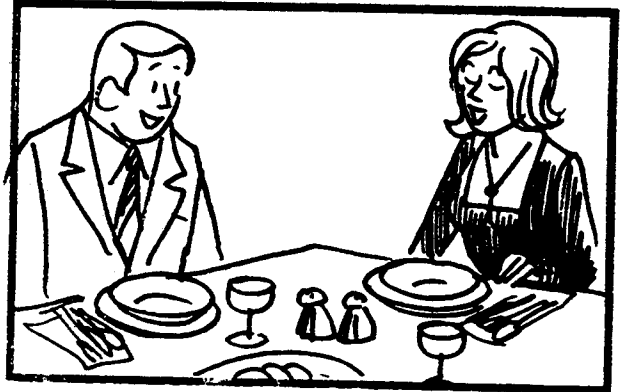
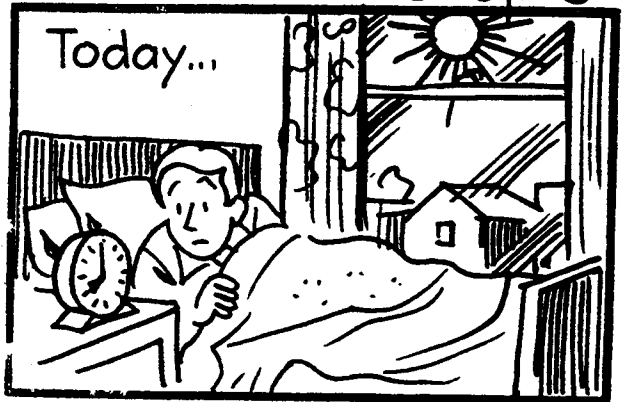
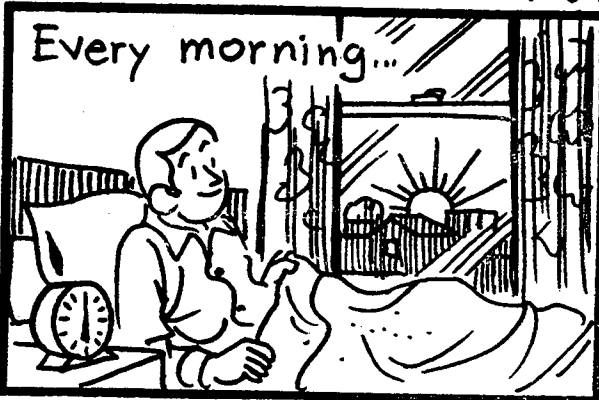
R. - - - - -

C. Ивѹн стѹва рѹно всяка сѹтрин.

2. S. Когѹ стѹна той днес?

R. - - - - -

C. Днес той стѹна кѹсно.

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you made more than two mistakes for each part of the test you should repeat steps 1-3 of this unit.

4. Капитанът _____ цигарата.
(smoked)
5. Всяка сутрин аз _____ рано.
(get up)
6. Лидия _____ една песен на пианото.
(played)
7. Те ни _____ 20,000 лева за къщата.
(give)
8. Стефан _____ писмата.
(wrote)
9. Студентите _____ всички уроци.
(learned)
10. Аз _____ две супи.
(ate)

C. Translate the following ten sentences into Bulgarian:

1. What did you do yesterday?
2. Did you write the letter?
3. Did you read the book?
4. Ivan and Fred were going to school.
5. When did the movie begin?
6. Where do you work?
7. We learned the lesson well.
8. Mr. Petkov is eating soup.
9. We will buy the tickets at the theater.
10. For two hours Lidia was buying a hat.

Self-evaluative Test No. 1

A. Listen to the following ten sentences and place a check mark in the appropriate column to indicate whether the action was completed or not completed.

	<u>Not Completed</u>	<u>Completed</u>
1. Студентите прочетоха много книги.	_____	_____
2. Г-н Иванов чете цяла вечер.	_____	_____
3. Снощи ние си легнахме рано.	_____	_____
4. Г-жа Добрева стана рано.	_____	_____
5. Филмът почна в 6 часа след обед.	_____	_____
6. Ние отиваме в гимназията.	_____	_____
7. Тази сутрин лейтенантът научи урока много добре.	_____	_____
8. Седнете на първия ред!	_____	_____
9. Фред купува билети за театър.	_____	_____
10. Отидоха ли на кино?	_____	_____

Stop the tape and continue the test in writing!

B. Fill in the proper verb forms in the following ten sentences.

1. Вчера Мария _____ новия урок.
(was studying)
2. Вие _____ много цигари.
(were smoking)
3. Г-н Христов _____ на работа.
(is going)

Step 3.

Now you will hear a number of sentences. Listen carefully then place a check mark in the appropriate column in your workbook to indicate whether the verbal action of each sentence is completed or not completed. After you finish the exercise check your work with the key provided at the end of the unit.

Let us begin!

	<u>Not Completed</u>	<u>Completed</u>
1. (Ивѧн даде книгата на Мариѧ.)	_____	_____
2. (Всяка вечер аз си лягам късно.)	_____	_____
3. (Студѧнтите купуват мѧливи.)	_____	_____
4. (Капитѧнът седна до масата.)	_____	_____
5. (Лидия дава уроци по пиѧно.)	_____	_____
6. (Училището свършва в 4 часа.)	_____	_____
7. (Фред стѧна късно.)	_____	_____
8. (Всеки ден Фред стѧваше рано.)	_____	_____
9. (Студѧнтите почнаха уроѧа.)	_____	_____
10. (Уроѧите почват в 6 часа.)	_____	_____
11. (Аз отѧзам на кино.)	_____	_____
12. (Вчѧра аз отѧдох на кино.)	_____	_____

Notes

Some Bulgarian verbs have two basic forms, one for each aspect.

For example:

ImperfectivePerfective

взема́м

взе́ма

ста́вам

ста́на

оти́вам

оти́да

да́вам

дам

прека́рвам

прека́рам

купу́вам

ку́пя

ся́дам

се́дна

по́чвам

по́чна

свѣ́ршвам

свѣ́рша

ля́гам си

ле́гна си

With verbs such as these you must memorize both forms. A helpful hint might be the fact that in most cases the imperfective forms are somewhat longer because of the infixes: -ва, -ма, -да etc.

Step 2.

Now you will hear a number of sentences. Listen very carefully and place a check mark in the appropriate column in your workbook based on whether the verbal action of each sentence is completed or not completed. After finishing the exercise check your work with the key provided at the end of this unit.

Let us begin!	<u>Not Completed</u>	<u>Completed</u>
1. (Студѐнтите чѐсто вървят из града́.)	_____	_____
2. (Учи́телят написа писмо́то.)	_____	_____
3. (Ива́н учи уро́ка сега́.)	_____	_____
4. (Все́ки ден Ли́дия сви́ри на пиано́.)	_____	_____
5. (Аз нау́чих две пѐсни.)	_____	_____
6. (Ние́ пие́хме червѐно ви́но чѐсто.)	_____	_____
7. (Лейтенáнтът изпу́ши една́ цига́ра.)	_____	_____
8. (Г-жа́ Добрева яде́ кру́ши.)	_____	_____
9. (Г-н Хри́стов прочѐте три кни́ги.)	_____	_____
10. (Капитáнът изпи́ ракия́та.)	_____	_____
11. (Г-жа́ Добрева изя́де супáта.)	_____	_____
12. (Мари́н игра́еше мно́го на ка́рти.)	_____	_____

Stop the tape and read the following notes, then start the tape and continue the unit with step 3.

Notes

A Bulgarian verb has forms not only for various tenses, but also aspects: perfective and imperfective. That is, it may express not only the time of an action, but also its completion or lack of completion. It has a separate form for each of these two kinds of action. As you have already noticed in the dialogue, the verb четá expresses an incomplete action and the verb прочетá the completed action. In this case the verb четá is of imperfective aspect and the verb прочетá the perfective. Thus, the formation of the perfective aspect is accomplished by the prefixation of the verb form for the imperfective aspect, in this case by the preposition про-. This prefixation causes the change in the aspect of the verb.

Caution: Not all prefixed verbs are of perfective aspect and not all unprefixed verbs are of imperfective aspect. Thus, for all practical purposes you must always learn both forms of the verb as new vocabulary. The imperfective aspect is used to present the action itself where as the perfective aspect is used to present the final results of the action (completion). The imperfective aspect is also used to describe a recurring action. In such case the sentence usually contains adverbial qualifiers such as: обикновено, всеки ден, всяка сутрин, често.

Now turn the tape on and continue the unit with step 2.

И. В 7 ч. Аз винаги ставам рано.

Х. Добре. Аз отивам на училище сега.

И. Аз също. Хайде да вървим!

Х. Хайде!

Now stop the tape and read the notes on the following page.

Step 1.

Listen to the following dialogue, paying special attention to the verbs used.

Here we go!

Иван: Здравей, Христо! Как си?

Христо: Добре съм. А ти?

И. И аз съм добре. Какво прави вчерта?

Х. Бях в къщи. Четох книги и писах писма.

И. Колко книги прочете?

Х. Аз прочетох две книги.

И. Колко писма написа?

Х. Написах три писма. А ти какво прави?

И. Учих урока.

Х. Научи ли диалога?

И. Да. Научих диалога за един час.

Х. Яде ли в къщи?

И. Не. Отидох в клуба и изядох едно агнешко печено.

Х. А пи ли нещо?

И. Да, изпих едно вино.

Х. Когато стана сутринта?

UNIT 14

OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences orally and in writing using the imperfective and perfective aspect forms of the following Bulgarian verbs:

чета́	вървя́	да́вам - дам
пея	стоя́	ля́гам си - ле́гна си
ям	пра́вя	ста́вам - ста́на
пи́ша	спя	прека́рвам - прека́рам
игра́я	танцу́вам	по́чвам - по́чна
пу́ша	у́ча	куну́вам - куня
но́ся	мо́ля	ся́дам - се́дна
сви́ря	рабо́тя	взе́мам - взе́ма

This unit is based on the vocabulary from lessons 1-11 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Key to self-evaluative Test No. 2

1. игра́еха
2. пи́шеше
3. пу́шеха
4. у́чехте
5. има́ше
6. у́чеха
7. стоя́ха
8. но́сеше
9. но́сехме
10. четéше
11. сви́реше
12. рабо́техте
13. пе́еше
14. четя́хме
15. пи́еха

Key to self-evaluative Test No. 1

1. отíваха
2. бéше
3. да́ваха
4. стоя́хте
5. у́чеше
6. яде́ше
7. има́ше
8. четéше
9. бя́хте
10. прекáрваха
11. бéше
12. спéше
13. бях
14. вече́ряше
15. ня́махме

Self-evaluative Test No. 2

Transform the following sentences from present into past imperfect tense. Begin the new sentences with the word по-рано.

1. Те играят на карти.
2. Лейтенантът пише много писма.
3. Студентите пушат в клуба.
4. Вие учите български.
5. Капитанът има много пари.
6. Децата учат български език.
7. Книгите стоят на масата.
8. Синът на Христови носи цивилни дрехи.
9. Ние носим униформи.
10. Фред чете много романи.
11. Г-жа Добрева свири на пиано.
12. Вие работите в банката.
13. Мария пее много хубаво.
14. Ние четем книги.
15. Децата пият мляко.

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat steps 1 to 4.

Let us begin!

Пётър: Здравей, Марине! Как си?

Марин: - - - - -

Confirmation: Добре! А ти?

П. Също добре. Беше ли в училището вчера?

М. - - - - -

С. Да, бях. Иван и Милра също бяха там.

П. Какво правехте там?

М. - - - - -

С. Аз свирех на пиано, а те пееха.

П. Учиха ли студентите вчера?

М. - - - - -

С. Да, учиха.

П. Какво правихте след това?

М. - - - - -

С. Имахме среща с лейтенант Илиев. А ти какво прави вчера?

П. Аз работих до късно в банката. Имаше много работа.

М. - - - - -

С. Ела в къщи довечера! Ще играем на карти.

П. Добре, ще дойда! Довиждане!

М. - - - - -

С. Довиждане!

Step 4.

Now listen carefully to the following conversation while looking at the illustrations referring to it in your workbook.

Петър: Здравей, Марине! Как си?

Марин: Добре! А ти?

П. Също добре. Беше ли в училището вчера?

М. Да, бях. Иван и Милка също бяха там.

П. Какво правехте там?

М. Аз свирех на пиано, а те пееха.

П. Учиха ли студентите вчера?

М. Да, учиха.

П. Какво правихте след това?

М. Имахме среща с лейтенант Илиев. А ти какво прави вчера?

П. Аз работих до късно в банката. Имаше много работа.

М. Ела в къщи довечера! Ще играем на карти.

П. Добре, ще дойда! Довиждане!

М. Довиждане!

Now you will take the part of Marin in the same conversation. Look at the illustrations and try to respond to Peter, keeping in mind the conversation you have just heard. After a pause for your response a confirmation will be given to you. Compare it to your response but do not repeat it.

3. S. Кой работеше в една банка?
R. - - - - -
C. Жената на капитана работеше в една банка.
4. S. Къде учеше дъщерята на капитана?
R. - - - - -
C. Дъщерята на капитана учеше в гимназията.
5. S. Къде учеше синът на капитана?
R. - - - - -
C. Синът на капитана учеше в техническото училище.
6. S. Когато ставаха Цокови всеки ден?
R. - - - - -
C. Всеки ден Цокови ставаха рано.
7. S. Къде отиваха те?
R. - - - - -
C. Те отиваха на работа и на училище.
8. S. Какво правеха Цокови вечер?
R. - - - - -
C. Вечер Цокови вечеряха.
9. S. Къде ходеха те често?
R. - - - - -
C. Те ходеха на кино често.

Step 3.

Listen carefully to the following narration while looking at the illustrations in your workbook. After its completion you will be asked questions based on it. After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Compare it to your response without repeating it.

Here we go!

Капитан Цоков учеше английски език в Училището за чужди езици. Жената на капитана работеше в една банка. Дъщерята на Цоков учеше в гимназията. Синът на капитан Цоков учеше в техническото училище.

Всеки ден Цокови ставаха рано и отиваха на работа и на училище. Вечер Цокови вечеряха и често ходеха на кино.

Now look at the illustrations and be ready to answer some questions. Always give the full form of the answer.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Кой учеше английски език?

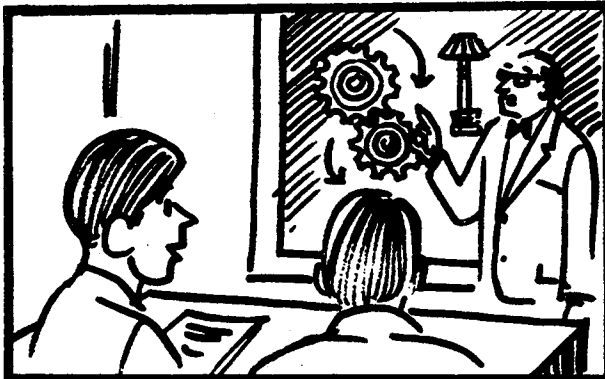
R. - - - - -

C. Капитан Цоков учеше английски език.

2. S. Какво учеше капитан Цоков?

R. - - - - -

C. Капитан Цоков учеше английски език.

4. S. Аз пи́ше писма́ все́ки ден.

R. - - - - -

C. Аз пи́шех писма́ все́ки ден.

Rpt. - - - - -

5. S. Ти четé мно́го кни́ги по-рано.

R. - - - - -

C. Ти четéше мно́го кни́ги по-рано.

Rpt. - - - - -

6. S. Г-жа́ До́брева сви́ре на пиано все́ки ден.

R. - - - - -

C. Г-жа́ До́брева сви́реше на пиано все́ки ден.

Rpt. - - - - -

Step 2.

Now you will see a number of sentences in your workbook. The verbs of these sentences are incomplete. These incomplete forms will be the past imperfect stems of the verbs. Complete the sentences by adding the proper endings to the stems in writing. Pronounce the sentence. After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Деца́та игра́..... на ка́рти.

R. - - - - -

C. Деца́та игра́еха на ка́рти.

Rpt. - - - - -

2. S. Ни́е прека́рва там мно́го добре́.

R. - - - - -

C. Ни́е прека́рвахме там мно́го добре́.

Rpt. - - - - -

3. S. Ива́н ста́ва ра́но су́трин.

R. - - - - -

C. Ива́н ста́ваше ра́но су́трин.

Rpt. - - - - -

7. S. Мари́я и Ли́дия у́чат мно́го .

a/ у́чехме b/ у́чеха c/ у́чех d/ у́чеше

R. - - - - -

C. По́-рано Мари́я и Ли́дия у́чеха мно́го.

Rpt. - - - - -

8. S. Дъщеря́та на г-н Петро́в пее́ ху́баво.

a/ пее́ше b/ пее́ха c/ пее́хме d/ пее́х

R. - - - - -

C. По́-рано дъщеря́та на г-н Петро́в пее́ше ху́баво.

Rpt. - - - - -

9. S. Лейтена́нтът у́чи бълга́рски ези́к.

a/ у́чех b/ у́чеха c/ у́чехме d/ у́чеше

R. - - - - -

C. По́-рано лейтена́нтът у́чеше бълга́рски ези́к.

Rpt. - - - - -

3. S. Вие играете ли на карти?

a/ играеха b/ играеше c/ играех d/ играехте

R. - - - - -

C. По-рано вие играехте ли на карти?

Rpt. - - - - -

4. S. Всички пушат в клуба.

a/ пушеше b/ пушеха c/ пушихме d/ пуших

R. - - - - -

C. По-рано всички пушеха в клуба.

Rpt. - - - - -

5. S. Лидия свири на пиано в гимназията.

a/ свиреше b/ свирех c/ свиреха d/ свирехте

R. - - - - -

C. По-рано Лидия свиреше на пиано в гимназията.

Rpt. - - - - -

6. S. Студентите носят лични карти.

a/ носех b/ носеше c/ носехме d/ носеха

R. - - - - -

C. По-рано студентите носеха лични карти.

Rpt. - - - - -

Step 1.

Now you will hear a number of sentences in the present tense. Transform these sentences into the past imperfect tense by replacing the present tense verbs with the appropriate forms given in your workbook. Begin your responses with the word по-рано. After a pause for your oral response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Г-жа́ Христо́ва пее́ в ста́ята.

a/ пее́ше б/ пее́х в/ пее́хме д/ пее́ха

R. - - - - -

C. По́-рано г-жа Христо́ва пее́ше в ста́ята.

Rpt. - - - - -

2. S. Капита́нът пи́ше мно́го писма́.

a/ пи́шеше б/ пи́ших в/ пи́шихме д/ пи́шихте

R. - - - - -

C. По́-рано капита́нът пи́шеше мно́го писма́.

Rpt. - - - - -

Notes

Verbs of the 1st and the 2nd conjugation which do not have the stress on the last syllable in the present tense change their stem vowel ending into e.

For example:

НО́СЯ, НО́СИ

Present

Аз но́с^я ша́пка.

Past imper-
fect tense

Аз но́с^ех ша́пка.

Ти но́с^еше ша́пка.

То́й но́с^еше ша́пка.

Мы но́с^ехме ша́пки.

Вы но́с^ехте ша́пки.

Они но́с^еха ша́пки.

Self-evaluative Test No. 1

Transform in writing the following sentences from present into past imperfect tense. Begin the new sentences with the word по-рано.

1. Учи́телите оти́ват в ста́ята.
2. Ива́н е добър студент.
3. Да́ват хубави фи́лми.
4. Ви́е стои́те в учи́лището.
5. Той учи́ мно́го.
6. Де́тето яде́ гро́зде.
7. В учи́лището има́ мно́го студенти́.
8. Синът на г-н Петко́в четé кни́ги.
9. Ви́е сте тук.
10. Фред и Ли́дия прека́рват мно́го добре́ за́едно.
11. Капитан Цо́ков е в Бълга́рия.
12. Мари́н спи до ќсно.
13. Аз съ́м в гимна́зията.
14. Г-жа́ Цо́кова вече́ря в къ́щи.
15. Ни́е няма́ме биле́ти.

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat steps 1, 2 and 3 of this exercise.

5. S. Ива́н спи в ста́ята.

а/ спя́хте б/ спя́хме с/ спях д/ спеше́

R. - - - - -

C. По́-рано Ива́н спеше́ в ста́ята.

Rpt. - - - - -

Now stop the tape and take Self-evaluative Test No. 1.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Аз четá кнѝга.

a/ четя́х b/ четя́хме c/ четя́ха d/ четéше

R. - - - - -

C. По́-рано аз четя́х кнѝга.

Rpt. - - - - -

2. S. Мари́я яде́ грóзде.

a/ ядя́хме b/ ядя́х c/ ядя́ха d/ яде́ше

R. - - - - -

C. По́-рано Мари́я яде́ше грóзде.

Rpt. - - - - -

3. S. Ни́е четéме ромáни.

a/ четя́хме b/ четя́ха c/ четéше d/ четя́х

R. - - - - -

C. По́-рано ни́е четя́хме ромáни.

Rpt. - - - - -

4. S. Ни́е стои́м на пост.

a/ стоя́хте b/ стоя́х c/ стоя́ d/ стоя́хме

R. - - - - -

C. По́-рано ни́е стоя́хме на пост.

Rpt. - - - - -

Notes

Verbs of the 1st and 2nd conjugation with the stress on the last syllable have the endings of the past imperfect tense added to a stem ending in я (after ж, ч, ш, the stem ends in а). However, in the 2nd and 3rd person singular the stem ends in е.

For example:

Basic forms - чита́, чита́ш

Present tense - Я чита́ кни́га.

Past 1st pers. sing. - Я чита́х кни́га вче́ра.

imper- 2nd pers. sing. - Ты чита́ше кни́га вче́ра.

tense 3rd pers. sing. - Той чита́ше кни́га вче́ра.

1st pers. plu. - Мы чита́хме кни́га вче́ра.

2nd pers. plu. - Вы чита́хте кни́га вче́ра.

3rd pers. plu. - Те чита́ха кни́га вче́ра.

Step 3.

Now you will hear a number of sentences in the present tense.

Transform these sentences into past imperfect tense by replacing their present tense verbal phrases with the appropriate past imperfect tense forms given in your workbook.

Begin your responses with the word по́-ра́но. After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you made a mistake.

3. S. Студѐнтите отѝват на кѝно.

R. - - - - -

C. По́-рано студѐнтите отѝваха на кѝно.

Rpt. - - - - -

4. S. Нѝе вечерѝяме в кѝщи.

R. - - - - -

C. По́-рано нѝе вечерѝяхме в кѝщи.

Rpt. - - - - -

5. S. Вѝе учѝте в гимнѝзията.

R. - - - - -

C. По́-рано вѝе учѝхте в гимнѝзията.

Rpt. - - - - -

6. S. Ти рабѝтиш мно́го.

R. - - - - -

C. По́-рано ти рабѝтеше мно́го.

Rpt. - - - - -

7. S. Аз рабѝтя в ба́нката.

R. - - - - -

C. По́-рано аз рабѝтех в ба́нката.

Rpt. - - - - -

Now stop the tape and read the notes on the following page.

Step 2.

Now you will hear a number of sentences in the present tense. Transform these sentences into the past imperfect tense. In your response use the adverbial phrase по-рано. After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

For example:

Stimulus: Аз танцую́вам с Мари́я.

Response: По́-рано аз танцую́вах с Мари́я.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Аз да́вам ви́но на Ива́н.

R. - - - - -

C. По́-рано аз да́вах ви́но на Ива́н.

Rpt. - - - - -

2. S. Аз и́двам на вече́ря.

R. - - - - -

C. По́-рано аз и́двах на вече́ря.

Rpt. - - - - -

2. The endings for the past imperfect tense are the following:

<u>Singular</u>	<u>Plural</u>
- x	- xme
- Ⅲe	- xte
- Ⅳe	- xa

In order to form the past imperfect tense, these endings are added to the stems of the verbs.

Now start the tape.

Notes

1. The past imperfect tense in Bulgarian denotes an action in progress in the past. The past imperfect tense corresponds partially to the past progressive tense in English.

For example:

Аз четя́х кни́га, кога́то го́стите дойдо́ха.

I was reading a book when the guests came.

Вче́ра студе́нтите четя́ха кни́ги.

Yesterday the students were reading books.

Ива́н четеше́ вестник.

John was reading a newspaper.

The past imperfect tense in Bulgarian is also used to indicate repeated action. For example:

Ива́н отива́ше на училище́ всеки́ ден.

John was going to school every day.

4. S. Ние сме в Калифорния.

R. - - - - -

C. Ние бяхме в Калифорния.

Rpt. - - - - -

5. S. Ти си тук.

R. - - - - -

C. Ти беше тук.

Rpt. - - - - -

Now stop the tape and read the notes which follow.

Step 1.

Now you will hear several sentences in the present tense. Your task is to transform these sentences into past imperfect tense by using the appropriate form of the verb "to be." After a pause for your oral response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Here we go!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Студѐнтите са в кѐното.

R. - - - - -

C. Студѐнтите бѐха в кѐното.

Rpt. - - - - -

2. S. Учѐтелят е в стѐята.

R. - - - - -

C. Учѐтелят бѐше в стѐята.

Rpt. - - - - -

3. S. Вѐе сте студѐнти.

R. - - - - -

C. Вѐе бѐхте студѐнти.

Rpt. - - - - -

Notes

The past imperfect tense forms of the verb сѢМ (to be) are the same as the forms of the verb for the simple past tense.

For example:

Аз бѣх в стѣята.

Ти бѣше в кѣщи вчѣра.

Иван бѣше добѣр студѣнт.

Нѣе бѣхмѣ в кѣното.

Вѣе бѣхте тук сутринтѣ.

Студѣнтите бѣха в Сан Францѣско.

UNIT 13

OBJECTIVES

Upon completion of this unit the student will be able to understand and construct sentences orally and in writing using the affirmative, the negative, and the interrogative forms of the past imperfect tense in the forms for 1st, 2nd, and 3rd person singular and plural.

This unit is based on the vocabulary from lessons 1-12 of the Bulgarian Basic Course, 1957.

Ninety percent accuracy is the accepted level of performance measured through self-evaluative tests.

Key to self-evaluative test No. 2

Фред и Лидия станаха рано сутринта. Те пиха кафе и ядоха грóзде. След това те отидоха на училище.

Училището почна в 8 часа и свърши в 16 часа. Студентите четоха и писаха в стаите.

Вечерта всички отидоха в клуба. Там студентите играха, ядоха, пушиха, пиха и танцуваха. Те стояха в клуба до късно. След това всички отидоха да спят.

4. Вие бяхте ли в стаята?
Вие ли бяхте в стаята?
В стаята ли бяхте вие?
Къде бяхте вие?
5. Книгите бяха ли на масата?
Книгите ли бяха на масата?
На масата ли бяха книгите?
Какво беше на масата?
6. Ти беше ли в Калифорния?
Ти ли беше в Калифорния?
В Калифорния ли беше ти?
Къде беше ти?

Key to self-evaluative test No. 1

A.

1. Ние бяхме в къщата.
2. Аз бях студент.
3. Мария беше тук.
4. Вие бяхте в стаята.
5. Книгите бяха на масата.
6. Ти беше в Калифорния.

B.

1. Кой беше в къщата?
Къде бяхме ние?
В къщата ли бяхме ние?
Ние ли бяхме в къщата?
2. Аз бях ли студент?
Студент ли бях аз?
Аз ли бях студент?
Кой беше студент?
3. Мария беше ли тук?
Мария ли беше тук?
Кой беше тук?
Къде беше Мария?
Тук ли беше Мария?

Self-evaluative Test No. 2

Rewrite the following story in the simple past tense.

Фред и Лидия ста́ват ра́но сутринта́. Те пия́т кафе́ и яда́т грóзде. След това́ те оти́ват на учи́лище.

Учи́лището по́чва в 8 часа́ и свър́шва в 16 часа́. Студе́нтите четáт и пи́шат в ста́ите.

Вечерта́ вси́чки оти́ват в клубá. Там студе́нтите игра́ят, яда́т, пу́шат, пия́т и танцу́ват. Те сто́ят в клубá до ќсно. След това́ вси́чки оти́ват да спят.

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes you should repeat Part 2.

9. X. Какъв филм гледаха те в киното?

M. - - - - -

10. X. Хубав ли беше филмът?

M. - - - - -

11. X. Какво правихте след киното?

C. - - - - -

Let us begin now!

X = Христов.

C or M = Стефан или Мария.

1. X. Къде бяхте вчера?

M. - - - - -

2. X. На какво играхте тримата?

C. - - - - -

3. X. Колко часа играхте на карти?

M. - - - - -

4. X. Какво правихте след това?

C. - - - - -

5. X. Какво имахте за вечеря?

M. - - - - -

6. X. А какво пихте?

C. - - - - -

7. X. Вкусна ли беше вечерята?

C. - - - - -

8. X. Какво правихте след вечеря?

M. - - - - -

Step 4.

Listen carefully to the following narration while looking at the illustrations in your workbook associated with the narrative.

Here we go!

Вчера Мари́я и Сте́фан бяха на гости на Ива́н. Тримата играха на карти. Те почнаха да играят в 2 часа, а свършиха в 5. След това те вечеряха. Те ядоха печено агне и пи́ха червено ви́но.

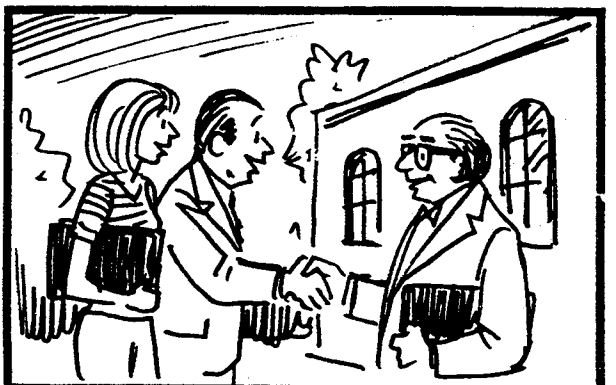
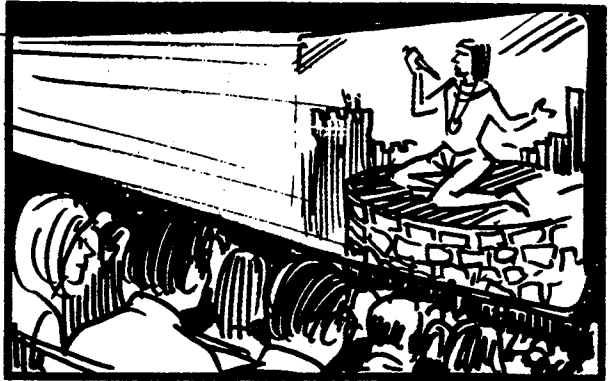
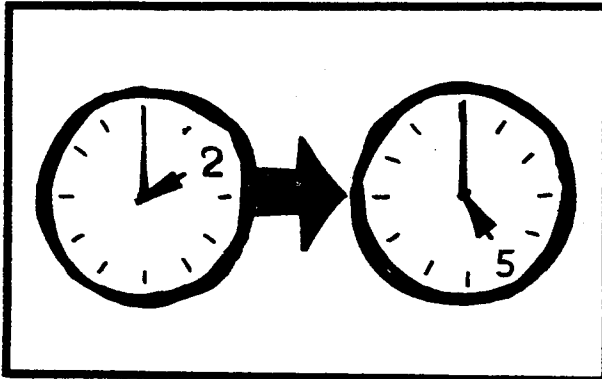
След вечерята Мари́я, Сте́фан и Ива́н отидоха на кино. В ки́ното те гледаха английския филм "Ха́млет".

Днес сутринта́ Мари́я и Сте́фан отидоха на учи́лище. Там те срещнаха г-н Хри́стов.

Now look at the illustration again. You will take part in the conversation between the people mentioned. If you are a male, take the part of Stefan. If you are a female take the part of Maria. The conversation is based on the narration you have just heard.

It is normal to expect that your responses won't be identical to those of the teacher, but they should be relevant to the narration. You should listen carefully to the model responses and compare their relevance to the narration.

In case of discrepancy or incorrectness, listen to the question again and give a better answer.

3. S. Какво прави Ивѐн сутринта?

R. - - - - -

C. Сутринта Ивѐн чѐте книги и писа писма.

4. S. Кой дойде на гости?

R. - - - - -

C. Стѐфан и Мариѐ дойдоха на гости.

5. S. Когѐ дойдоха те?

R. - - - - -

C. Те дойдоха след обѐд.

6. S. Какво правиха Стѐфан, Мариѐ и Ивѐн?

R. - - - - -

C. Те играха на карти.

7. S. Къде отидоха те вечерта?

R. - - - - -

C. Вечерта те отидоха на кино.

8. S. Как прекараха те?

R. - - - - -

C. Те прекараха много хубаво.

Step 3.

Listen carefully to the following narration while looking at the illustrations relating to it in your workbook. Pay particular attention to the verb forms and their function. Later, you will be asked questions based on the narration. After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Compare it with your response without repeating it.

Please begin.

Вчѐра Ивѧн бѐше в кѣщи. Сутринтѧ той стѧна кѣсно, чѐте кнѣги и пѣса писмѧ. След ѳбед Стѐфан и Марѣя дойдѳха на гѳсти. Те донѐсоха червѐно вѣно.

Ивѧн, Стѐфан и Марѣя играха на кѧрти. Те пѳчнаха в 2 часѧ и свѣршиха в 5. След товѧ те вечеряха и пѣха вѣно.

Вечертѧ те отѣдоха на кѣно. Те прекарѧха мнѳго хѳбаво.

Now answer the following questions:

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Кѣдѧ бѐше Ивѧн вчѐра?

R. - - - - -

C. Вчѐра Ивѧн бѐше в кѣщи.

2. S. Кѣсно ли стѧна той сутринтѧ?

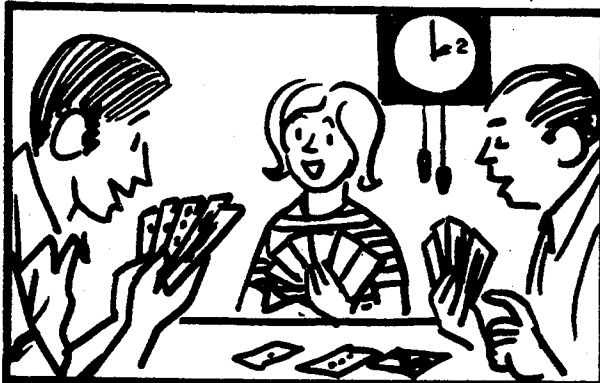
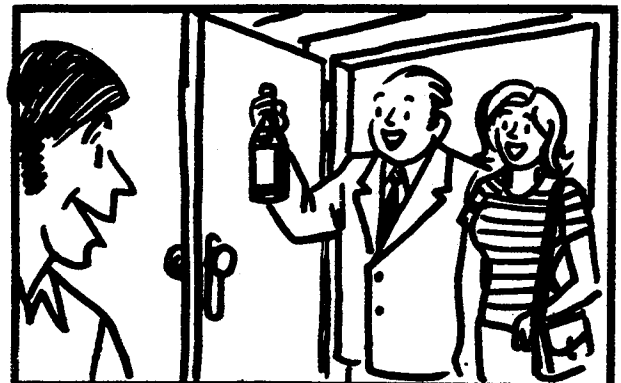
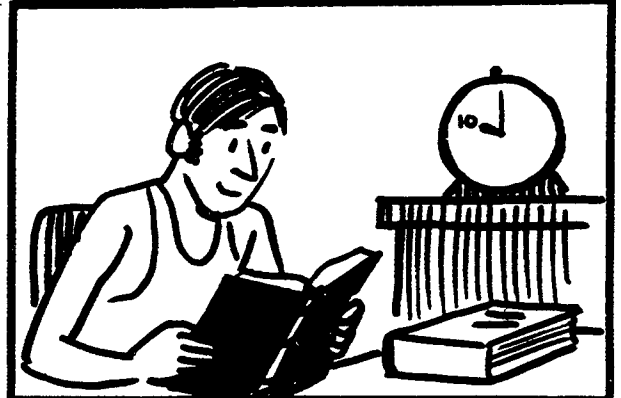
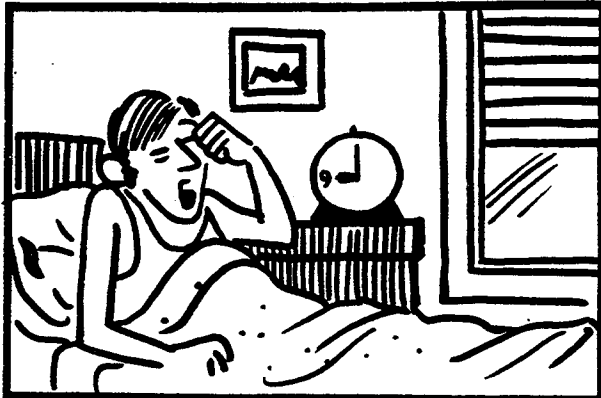
R. - - - - -

C. Да, той стѧна кѣсно сутринтѧ.

Unit 12

Part 2

Step 3

5. S. Аз спа . . . до късно.

R. - - - - -

C. Аз спах до късно.

6. S. Вчѐра нѝе танцúва . . . в клуба.

R. - - - - -

C. Вчѐра нѝе танцúвахме в клуба.

7. S. Ивѧн стѧн . . . рѧно.

R. - - - - -

C. Ивѧн стѧна рѧно.

Step 2.

Now look at the next set of sentences in your workbook. The verbs of these sentences are incomplete. The forms which you see are the simple past tense stems of the verbs. First, complete the sentences by adding the proper simple past tense endings in writing, then start the tape and listen to the confirmation. In case of discrepancies, correct your answers.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation)

1. S. Аз но́си . . . унифо́рма.
R. - - - - -
C. Аз но́сих унифо́рма.

2. S. Ви́е я́до . . . кру́ши.
R. - - - - -
C. Ви́е я́дохте кру́ши.

3. S. Ни́е че́то . . . кни́ги.
R. - - - - -
C. Ни́е че́тохме кни́ги.

4. S. Те благодарí . . . за вече́рята.
R. - - - - -
C. Те благодарíха за вече́рята.

6. S. Г-жа́ Хри́стова сви́ри на пиано.

a/ сви́рихме b/ сви́риха c/ сви́ри d/ сви́рих

R. - - - - -

C. Г-жа́ Хри́стова сви́ри на пиано.

Rpt. - - - - -

7. S. Пе́еме в ста́ята.

a/ пях b/ пя c/ пяхме d/ пяха

R. - - - - -

C. Пяхме в ста́ята.

Rpt. - - - - -

8. S. Те танцу́ват.

a/ танцу́ваха b/ танцу́ва c/ танцу́вахме d/ танцу́ваха

R. - - - - -

C. Те танцу́ваха.

Rpt. - - - - -

Stop the tape and proceed with Step 2.

2. S. Мари́я пи́ше писмо́.

a/ пи́са b/ пи́сах c/ пи́сахте d/ пи́саха

R. - - - - -

C. Мари́я пи́са писмо́.

Rpt. - - - - -

3. S. Аз ям кру́ши.

a/ я́дох b/ я́де c/ я́дохме d/ я́доха

R. - - - - -

C. Аз я́дох круши.

Rpt. - - - - -

4. S. Студе́нтите са тук.

a/ бях b/ бяхме c/ бяха d/ бяхте

R. - - - - -

C. Студе́нтите бяха тук.

Rpt. - - - - -

5. S. Те пи́ят ви́но.

a/ пих b/ пи́хме c/ пи́хте d/ пи́ха

R. - - - - -

C. Те пи́ха ви́но.

Rpt. - - - - -

Step 1.

Now you will hear a number of sentences in the present tense. Transform these sentences into simple past tense by selecting the correct verb form given after each sentence in your workbook. Say the new sentence and then listen to the confirmation. Repeat it after the speaker only if you make a mistake. For example, you will hear the sentence:

Аз от́ивам на ќино.

In your workbook you will see the following forms:

а/ от́дохме б/ от́де с/ от́дох д/ от́доха

The correct answer is "c". Circle this form and say the new sentence.

Аз от́дох на ќино.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Ти четéш кн́ига.

а/ чéтох б/ чéте с/ чéтохме д/ чéтоха

R. - - - - -

C. Ти чéте кн́ига.

Rpt. - - - - -

Self-evaluative Test No. 1

A. Transform the following sentences from present into simple past tense.

1. Ние сме в къщата.
2. Аз съм студент.
3. Мария е тук.
4. Вие сте в стаята.
5. Книгите са на масата.
6. Ти си в Калифорния.

B. Write all possible questions about the new sentences (the ones you just transformed into the simple past tense).

Check your work with the key provided at the end of this unit. If you have made more than two mistakes, you should repeat Steps 1, 2, 3, and 4.

7. S. Лидия там ли е?

R. - - - - -

C. Вчѐра Лидия там ли бѐше?

Rpt. - - - - -

8. S. Аз съм тук.

R. - - - - -

C. Вчѐра аз бях тук.

Rpt. - - - - -

Stop the tape and take Self-evaluative Test No. 1.

2. S. Студѐнтите са на кино.
R. - - - - -
C. Вчѐра студѐнтите бѣха на кино.
Rpt. - - - - -

3. S. Ти си в къщи.
R. - - - - -
C. Вчѐра ти бѣше в къщи.
Rpt. - - - - -

4. S. Ние сме тук.
R. - - - - -
C. Вчѐра ние бѣхме тук.
Rpt. - - - - -

5. S. Грѓздето е на масата.
R. - - - - -
C. Вчѐра грѓздето бѣше на масата.
Rpt. - - - - -

6. S. В Монтерѐй ли сте вие?
R. - - - - -
C. Вчѐра в Монтерѐй ли бѣхте вие?
Rpt. - - - - -

Notes

As you have noticed from the dialogue the simple past tense forms of the verb СЪМ (to be) are as follows:

	<u>Singular</u>	<u>Plural</u>
1st person	бях	бяхме
2nd person	беше	бяхте
3rd person	беше	бяха

Now start the tape!

Step 4.

Now you will hear several sentences containing the verb СЪМ (to be) in the present tense. Transform these sentences into simple past tense by using the appropriate form of the verb. Begin your responses with the word Вчѐра (yesterday). After a pause for your response a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake. Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Г-н Хрѝстов е в стѝята.

R. - - - - -

C. Вчѐра г-н Хрѝстов бѐше в стѝята.

Rpt. - - - - -

Step 3.

Listen to the following dialogue and pay particular attention to the simple past tense forms of the verb сѡм (to be).

Ивѡн: Здравѡй, Пѡтко! Как си?

Пѡтко: Здравей, Ивѡне! Добрѡ сѡм.

И. Ти бѡше ли в учѡлището вчѡра?

П. Да, аз бях там.

И. Кой друг бѡше там?

П. Марѡя, Фред и аз бяхме там. А къде бяхте вие?

И. Ние бяхме на кино.

П. Къде бяха учителите?

И. Те бяха в клуба. А къде бѡше Лидия?

П. Тя бѡше в къщи.

И. Довиждане, Пѡтко!

П. Довиждане!

Now stop the tape and read the notes on the next page.

3. S. Ни́е пи́еме червѐно ви́но.
R. - - - - -
C. Вчѐра ни́е пи́хмe червѐно ви́но.
Rpt. - - - - -

4. S. Г-н Хри́стов ядѐ грѓзде.
R. - - - - -
C. Вчѐра г-н Хри́стов ядe грѓзде.
Rpt. - - - - -

5. S. Аз пи́ша с мо́лив.
R. - - - - -
C. Вчѐра аз пи́сах с мо́лив.
Rpt. - - - - -

6. S. Студѐнтите купу́ват грѓзде.
R. - - - - -
C. Вчѐра студѐнтите кúпиха грѓзде.
Rpt. - - - - -

7. S. Ива́н четѐ кни́га.
R. - - - - -
C. Вчѐра Ива́н четe кни́га.
Rpt. - - - - -

Step 2.

Now you will hear a number of sentences in the present tense. Transform these sentences into simple past tense by using the word вче́ра (yesterday) to indicate the time of the action and the appropriate endings for the verb.

For example:

Stimulus: Аз ве́черам в кѣщи.

Response: Вче́ра аз ве́черах в кѣщи.

After a pause for your response, a confirmation will be given to you. Repeat it after the speaker only if you make a mistake.

Let us begin!

(S = Stimulus, R = Response, C = Confirmation, Rpt. = Repetition)

1. S. Аз та́нцувам с Ма́рия.
R. - - - - -
C. Вче́ра аз та́нцувах с Ма́рия.
Rpt. - - - - -

2. S. Ни́е ве́чераме в кѣщи.
R. - - - - -
C. Вче́ра ни́е ве́черахме в кѣщи.
Rpt. - - - - -

Notes

The simple past tense in Bulgarian denotes a verbal action in the past.

The verb endings of the simple past tense are as follows:

	<u>Singular</u>	<u>Plural</u>
1st person	- X	-XMe
2nd person	- -	-XTe
3rd person	- -	-Xa

As you can see the 2nd and the 3rd person singular have zero endings, i.e., these forms equal the stem of the verb.

The simple past tense is formed when the above endings are added to the stems of the verbs. We will learn these stems as we go along.

The verbs of the 3rd conjugation have the same stems for both the present and the past tenses. The endings for the simple past tense are added directly to the stem of the present tense.

Start the tape!